

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Педагогічні умови використання інтерактивних технологій в початковій школі

Кваліфікаційна робота

На здобуття рівня вищої освіти бакалавр

Виконавець: студентка 4 курсу, 441 групи
Спеціальності 013 Початкова освіта
Спеціалізація: логопедія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Початкова освіта
Подплітьона Ірина Миколаївна
Керівник: доцент Гриценко І.В.
Рецензент: доцент Борисенко Н.М.

Херсон – 2020 р

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	7
1.1. Концептуальні засади застосування інтерактивних педагогічних технологій в сучасній початковій школі.....	7
1.2. Види інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи.....	17
Розділ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	27
2.1. Обґрунтування педагогічних умови ефективного використання інтерактивних технологій в початковій школі.....	27
2.2. Діагностика рівнів навчальних досягнень учнів 4-х класів.....	30
2.3. Впровадження інтерактивних технологій навчання в освітній процес початкової школи.....	36
Висновки.....	55
Список використаних джерел.....	58
Додатки.....	62
Додаток А. Орієнтовна структура уроку із застосуванням інтерактивних технологій.....	62
Додаток Б. Методичні рекомендації використання інтерактивних технологій навчання на уроках математики в початковій школі.....	63
Додаток В. Методичні підходи до використання інтерактивних методів навчання	64
Додаток Г. Кодекс академічної доброчесності.....	65
Додаток Д. Довідка	66

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне інформаційне суспільство висуває високі вимоги до рівня освіти учнів починаючи з молодших класів. Новим віянням в системі освіти відповідно до НУШ стає використання інтерактивних технологій в навчанні. Організація навчальних занять відбувається відповідно до нових стандартів і вимог часу. В таких умовах однією з важливих цілей освіти молодших школярів стає впровадження інтерактивних технологій в початкову загальну освіту. Завдяки такому підходу учні розвивають навички дослідницької діяльності, оволодівають активним використанням інтерактивних технологій для вирішення комунікативних і пізнавальних завдань.

Нова українська школа ставить перед закладами вищої освіти багато проблем, які потребують негайного вирішення і разом з тим реформування процесу навчання студентів як майбутніх фахівців. Оскільки зміни почались з початкової освіти, актуальності набуває всебічний розвиток особистості дитини, формування у неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, оволодіння ключовими і предметними компетентностями, а головне, наскрізними вміннями, необхідними життєвими і соціальними навичками, що забезпечать її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві

Для досягнення вказаних вимог вже досить тривалий час пріоритетними в освітньому процесі являються інтерактивні методи навчання, сутність яких полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії учнів. Сюди слід віднести групову форму навчальної діяльності, яка виникла як альтернатива існуючим традиційним формам навчання.

Сутнісна особливість інтерактивного навчання - високий рівень взаємно спрямованої активності суб'єктів взаємодії, емоційне, духовне єднання

учасників. При використанні методів і прийомів інтерактивного навчання учень стає повноправним учасником процесу сприйняття, його досвід служить основним джерелом навчального пізнання.

Використання на уроках інтерактивних методів навчання відкриває перед педагогом нові можливості, пов'язані, перш за все, з налагодженням міжособистісної взаємодії з учнями шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння матеріалу програми. Дійсно, між школярами в групі неминуче виникають певні взаємини, і від того, якими вони будуть, багато в чому залежить успішність їх навчальної діяльності.

На визначальній ролі демократичних та особистісно розвивальних орієнтирів сучасної початкової школи наголошують вчені Н. Бібік, М. Вашуленко, Л. Онищук, О. Савченко та ін. На проблемі активізації й демократизації педагогічного спілкування зосереджувалася увага видатних педагогів: Ш. Амонашвілі, В. Верховинця, С. Русової, В. Сухомлинського та ін.

Значний вклад у розробку інтерактивних методів у навчання внесли дослідження О. Кондратюк, Г. Коберник, О. Комар, А. Панченков, О. Пометун, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Шпак, О. Савченко, І. Шевчук та ін.

Актуальність і практична спрямованість проблеми, її недостатнє висвітлення в науковій літературі, а також у вдосконаленні професійної підготовки студентів – майбутніх учителів зумовили вибір теми дослідження: *“ Педагогічні умови використання інтерактивних технологій в початковій школі ”*.

Мета дослідження – науково обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови використання інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи.

Для реалізації мети курсової роботи були визначені такі **завдання**:

1. Проаналізувати науково-педагогічну літературу з теми дослідження, уточнити сутність основних понять випускної роботи.

2. Визначити рівні готовності молодших школярів до використання інтерактивних технологій.

3. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови використання інтерактивних технологій в початковій школі.

Об'єкт дослідження – освітній процес початкової школи.

Предмет дослідження – педагогічні умови використання інтерактивних технологій в сучасній початковій школі.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що ефективність використання інтерактивних педагогічних технологій підвищиться, якщо забезпечити наступні

педагогічні умови:

- наявність високої педагогічної культури та обізнаності щодо інтерактивного навчання у самих учителів;
- спеціальну підготовку вчителя до використання інтерактивних технологій;
- дискусійність (або діалогічність) педагогічного процесу;
- демократичний характер взаємин вчителів і учнів, повагу до власної думки учня;
- заохочення та підтримку вчителем оригінальних, нестандартних думок, ідей, пропозицій учнів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань, досягнення мети, перевірки гіпотези на різних етапах дослідження використовувалися такі методи: *теоретичні* – аналіз та узагальнення теоретичних положень і підходів вітчизняних і зарубіжних дослідників; аналіз, синтез психологічної, педагогічної; узагальнення теоретичних та експериментальних даних; *емпіричні* – педагогічні спостереження та самоспостереження, опитування (анкетування, тестування, бесіди), педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний); методи математичної статистики, що забезпечили достовірність результатів дослідження.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено інтерактивні вправи для використання у практичній діяльності вчителя початкової школи. Матеріали дослідження можуть використовуватися у практиці роботи початкової школи.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Розділ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1.1. Концептуальні засади застосування інтерактивних педагогічних технологій в сучасній початковій школі

В сучасних умовах розвитку педагогічної науки у розряд найбільш пріоритетних виходить проблема освіти і виховання вчителів нової генерації, що зумовлено загальноосвітніми тенденціями до зміни основної парадигми освіти, створення нової особистісно орієнтованої педагогіки. Досліджуючи проблему гуманітаризації сучасної освіти в Україні, В. Андрущенко вказує на необхідність формування у майбутніх педагогів знань щодо використання нових технологій і методів навчання, бачення перспективи, вміння прогнозувати освітній процес. Вчений гостро піднімає проблему недостатності духовного спілкування вчителя і дитини, творчої взаємодії [1, с.161].

В.Кремінь зазначає, що дитина, яка виховується в авторитарному середовищі школи, що має місце в сучасних освітніх закладах, у майбутньому не здатна вимагати і творити демократичне суспільство. Тому, на його думку, учитель повинен перестати бути над учнем, перестати жорстко регламентувати й однозначно визначати його розвиток і пізнання, а стати, ніби поряд із ним, допомагаючи кожній дитині сконструювати й реалізувати оптимальний шлях пізнання і розвитку на основі індивідуальної сутності [16, с.537-539].

У даному аспекті особливого значення набувають уміння педагога організувати навчальний процес як взаємодію, спрямовану на розвиток, навчання і виховання особистості школяра. Для позначення особливостей

такого навчання у психолого-педагогічній літературі досить широко використовуються такі терміни як: “інтерактивні техніки”, “інтерактивне навчання”, “інтерактивні технології”, “інтерактивні методи”, “інтерактивні прийоми”, “інтерактивні ігри”. Всі ці підходи об’єднані загальною метою: забезпечити активну взаємодію всіх учасників заняття, створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, де учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб’єктами навчання.

Термін “інтерактивне” походить від поєднання двох слів: лат. *inter* – між, та *acti* – активний; англійське слово “*interaction*” перекладається як взаємодія.

У філософії “взаємодія” розглядається як філософська категорія, яка відображає особливий тип відношення між об’єктами, при якому кожен з об’єктів діє (впливає) на інші об’єкти, приводячи до їх зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об’єктів, що, в свою чергу, зумовлює зміну його стану. Дія кожного об’єкта на інший об’єкт зумовлена як власною активністю об’єкта, виявом його динаміки, так і реакцією об’єкта на дію інших об’єктів (“відгук” або “відображення”) [27, с.78].

Поняття “інтерактивний” у педагогіці тлумачать як рух, що відбувається між об’єктами: зовнішніми – між окремими людьми, внутрішніми – активність, яка відбувається в самій людині, і яка призводить до змін її поглядів, думок, поведінки тощо [80, с.9]. То ж в інтерактивному навчанні може бути організована взаємодія як з іншими, так і з самим собою.

Інтерактивне навчання визначають як навчання, побудоване на взаємодії учня з навчальним оточенням, навчальним середовищем, яке є сферою засвоюваного досвіду. Учень стає повноправним учасником навчального процесу, його досвід слугує основним джерелом навчального пізнання. Педагог не дає готових знань, але спонукає учасників до самостійного пошуку. Порівняно з традиційним навчанням, в інтерактивному змінюється взаємодія педагога і учня: активність педагога поступається місцем активності

учнів, а завданням вчителя стає створення умов для їхньої ініціативи. Педагог відмовляється від ролі своєрідного фільтра, який пропускає через себе навчальну інформацію, а виконує функцію помічника у роботі, одного з джерел інформації [45,с.108].

Не дивлячись на те, що поняття інтерактивного навчання з'явилося в педагогіці відносно недавно, його елементи були поширені в педагогічній науці і практиці досить давно.

Важливого значення взаємодії між дітьми у навчально-виховному процесі надавав видатний педагог В. Сухомлинський. Він вважав, що багатство, краса, емоційна глибина, духовна повнота, ідейна насиченість спілкування є тією сферою життя колективу, в якій відбувається самопізнання й самовиховання [43, с.415]. Великою силою, яка об'єднує людей, є почуття турботи про інших. І дуже важливо, за переконанням педагога, щоб ця сила діяла протягом усіх років у початковій школі. В. Сухомлинський був переконаний, що в оволодінні знаннями в шкільні роки запам'ятовування повинне посідати значно менше місця, ніж творча робота в колективі, в інтелектуальному спілкуванні з іншими учнями. Особливо це стосується слабких учнів [43, с.555]. Тому вчений наголошував на важливій ролі вчителя, який повинен усвідомлювати необхідність залучення дітей до навчальної взаємодії, а також володіти необхідними знаннями і вміннями.

Вчений наголошував, що дітей треба вчити «відчувати людину», пізнавати не тільки розумом, а і серцем усе, що відбувається в її душі [43, с.412-413]. Діти, переживаючи спільно емоційну оцінку того, що пізнають, повинні прагнути до активної діяльності, в колективних діях виявляти свої почуття і разом з тим своє особисте ставлення до світу, до людей, до самих себе. Отже, процес взаємодії учнів повинен супроводжуватися позитивними емоціями, почуттями, і завдання вчителя – створити необхідну психоемоційну атмосферу при інтеракції дітей.

Як свідчить досвід видатного педагога В.Верховинця, великі можливості щодо комунікації дітей та творення необхідного психо-емоційного клімату,

мають музичні ігри-драматизації [18], в яких пісня, діалог, рухи органічно взаємопов'язані між собою. При такій взаємодії учнів саме мистецтво створює особливу позитивну атмосферу для самовираження та інтеракції. У цьому аспекті важливого значення набувають відповідні вміння вчителя.

Відомий педагог і вчений Ш. Амонашвілі в своїй педагогічній діяльності широко використовував прийоми навчальної взаємодії між учнями. Педагог завжди заохочував і підтримував дискусії між дітьми, в ході яких учні самі знаходили відповіді на питання, які їх цікавили. Науковець простежив, що діти, залучаючись до обмірковування і обговорення проблем, які вирішуються спільними зусиллями, “перебуваючи в “царстві думки”, немов народжуються як особистість, стверджуються, підносяться, самовідкриваються” [8, с.30].

О. Комар підкреслює, що в умовах модернізації української освіти змінюються стратегія і тактика, техніка і логіка реалізації концептуальних ідей і тенденцій організації навчального процесу в школі, відбувається оновлення його змісту, форм і методів. Концепція модернізації задає нові вимоги до всіх етапів шкільної освіти: початкової, основної, старшої школи, а самоосвіта набуває нового вигляду, породжений новим часом і нової соціально-культурної ситуацією. На сьогоднішній день найсерйознішою проблемою навчання стає оптимізація навчального процесу в школі взагалі і в початковій школі зокрема.

Специфіка інноваційної діяльності вчителя початкової школи визначається орієнтацією даного ступеню навчання на розвиток пізнавальної активності дітей, їх розумових здібностей, а також навчальної діяльності як організаційної основи активної пізнавальної діяльності в школі [18, с.43].

Дослідженню проблеми інтерактивних методів навчання приділили увагу О. Біда, П. Дошковський, О. Єльнікова, Н. Коломієць, Л. Кратасюк, Н. Леонова, О. Новиченко, Н. Побірченко та інші.

На думку О. Пометун, інноваційна робота досягається через впровадження в освітній процес інтерактивних форм і методів навчання. Інтерактивні форми і методи навчання відкривають нові можливості,

пов'язані, перш за все з налагодженням міжособистісної взаємодії учнів та педагога шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння навчального матеріалу. Між учнями виникають певні міжособистісні взаємини; і від того, якими вони будуть, багато в чому залежить успішність їх навчальної діяльності. Вміла організація взаємодії учнів на основі навчального матеріалу та інтерактивних методів може стати потужним фактором підвищення ефективності та якості навчальної діяльності в цілому» [38, с.65].

Сучасна початкова освіта покликана не тільки повідомляти учням знання про навколишній світ, а й формувати універсальні дії в особистісній, комунікативній, пізнавальній, регулятивній сферах, що забезпечують здатність до організації самостійної навчальної діяльності школярів. Основне завдання при навчанні учнів початкових класів – зміна спрямованості освітнього процесу, його орієнтація на створення умов для розвитку особистості кожної дитини, що відповідає новим підходам, запропонованим Новою українською школою.

О. Савченко виділяє такі моделі освітнього процесу:

- 1) пасивна: учень виступає в ролі «об'єкта» навчання (слухає й дивиться);
- 2) активна: учень виступає «суб'єктом» навчання (самостійна робота, творчі завдання)
- 3) інтерактивна: процес навчання здійснюється в умовах постійної, активної взаємодії всіх учнів. Учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання [39, с.98]

На думку Л. Сільченко, інтерактивність означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-ким (людиною) або чим-небудь (наприклад, комп'ютером) [41, с.36].

Педагогічний словник дає таке визначення: інтерактивне навчання (від лат. Interaction – взаємодія) – навчання, побудоване на взаємодії учнів з навчальним оточенням, навчальним середовищем, що служить сферою засвоєння знань [4, с.48].

Видатні сучасні вчені-науковці [11; 16; 19; 27; 32; 35; 40] інтерактивність у навчанні визначають як здатність до взаємодії, перебування в режимі бесіди, діалогу, дії. Згідно з дослідженнями вчених, інтерактивне навчання дозволяє збільшити відсоток засвоєного учнями матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість дітей, а й на їх почуття.

Суть інтерактивного навчання, на думку О. Стребної, полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Учитель та учні є рівноправними суб'єктами навчання.

Метою традиційного навчання є передача учням і засвоєння ними якомога більшого обсягу знань. Учитель транслює вже перероблену ним самим інформацію, визначає ті навички, які, з його точки зору, необхідно виробити у дітей. Учні повинні якомога повніше і точно відтворити знання, створені іншими [42, с.84]

Отримані таким чином знання являють собою певний об'єм інформації з різних навчальних предметів, який у свідомості учня формується у вигляді окремих тематичних блоків, що не завжди мають смислові зв'язки.

На думку С. Полоцького, при інтерактивному навчанні знання набувають іншої форми. З одного боку, вони представляють собою певну інформацію, особливістю якої є те, що учень отримує її від учителя не в готовому вигляді, а в процесі власної діяльності. З іншого боку, взаємодіючи на занятті з іншими учнями і вчителем, учень оволодіває системою апробованих способів діяльності по відношенню до себе, соціуму, світу взагалі, засвоює різні механізми пошуку знань [35, с.41].

Таким чином, знання, отримані учнем є одночасно і інструментом для самостійного їх добування.

І. Дичківська підкреслює, що особливість колективу молодших школярів полягає в тому, що ним завжди керує дорослий, який спрямовує і координує дії дітей. В цьому віці не вдається досягти найвищого розвитку колективу - самоврядування, але можна наблизитися до нього. Учитель, пред'являючи певні вимоги, допомагає учням їх виконувати, залучає дітей до

спільної навчальної діяльності. Учитель регулює внутрішні взаємовідносини групи молодших школярів, варіюючи умови і організацію діяльності групи ». [7, с.55]. Педагог не тільки навчає, а й стимулює учнів до незалежного пошуку. Лідуюча роль вчителя замінюється провідним статусом дітей.

Метою вчителя стає організація сприятливих умов для їх ініціативи і творчості. Викладач замінює роль лідера, і стає помічником в роботі, стимулюючи самостійність і творчість своїх учнів. Тому інтерактивне навчання активно використовується в початковій школі. За словами Н. Коломієць, інтерактивні технології – це така організація процесу навчання, в якому неможлива неучасть учня в колективній роботі, заснованій на взаємодії всіх учасників процесу навчання.

Інтерактивні прийоми навчання – конкретна операція взаємодії вчителя і учня в процесі реалізації інтерактивного методу навчання.

Інтерактивний метод – це система правил організації взаємодії учнів між собою і з учителем у формі навчальних, ділових, рольових ігор, дискусій, при яких відбувається формування універсальних навчальних дій.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Вона має на увазі цілком конкретні і прогнозовані цілі. Одна з таких цілей – створення комфортних умов навчання, тобто умов, при яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання [16, с.37].

Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому, відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нове знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми кооперації і співробітництва.

На думку Н. Горленко, інтерактивним є навчання, яке засноване на психології людських взаємин і взаємодій [5, с. 74].

Як вважає М. Матюхіна, інтерактивна діяльність, передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільних рішень загальних, але значимих для кожного учасника завдань [23, с.56].

Нам імпонує думка О. Комар: інтерактивне навчання, необхідно розглядати як багатовимірне явище, оскільки воно вирішує одночасно три завдання:

- 1) навчально-пізнавальне (гранично конкретне);
- 2) комунікативно-розвиваюче (пов'язане із загальним, емоційно-інтелектуальним фоном);
- 3) соціально-орієнтоване (результати проявляються вже за межами навчального часу і простору).

Автор при цьому зазначає що, інтерактивне навчання - це процес пізнання, де знання входить в спільну діяльність через діалог, полілог учнів між собою і вчителем [18, с. 6].

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що процес набуття знань відбувається в умовах постійної, активної і ефективної взаємодії всіх учнів. Це ґрунтується на спільній роботі, взаємонавчання: викладач - учень, учень - учень. При цьому вчитель і учень - повноправні, рівні фігури активного процесу пізнання.

За словами І. Нікішина, інтерактивна взаємодія виключає домінування одного суб'єкта навчального процесу над іншим, однієї ідеї над іншою. Під час такого спілкування всі учасники процесу навчання набувають досвіду бути простим у спілкуванні з іншими людьми, самокритичним, приймати обґрунтовані рішення і брати на себе відповідальність за кінцевий результат своєї діяльності [27, с.44].

Застосування інтерактивного навчання здійснюється шляхом використання фронтальних і кооперативних форм організації навчальної діяльності, інтерактивних ігор та методів, що сприяють навчанню вміння обговорювати проблему і спільно знаходити її рішення.

Як вважає Н. Павленко, завданнями інтерактивних форм навчання є:

- пробудження в учнів інтересу;
- ефективне засвоєння навчального матеріалу;
- самостійний пошук учнями шляхів і варіантів вирішення поставленого навчального завдання (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту і обґрунтування рішення);
- встановлення впливу між членами групи, навчання працювати в команді, проявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова;
- формування в учнів думки і стосунків;
- формування життєвих і професійних навичок;
- вихід на рівень усвідомленої компетентності [31, с.82]

При використанні інтерактивних методів навчання роль вчителя повністю змінюється, перестає бути головною, педагог лише спрямовує процес і коригує його, готує заздалегідь продумані завдання і створює питання або зміст дискусій в групах, консулює, контролює час і порядок виконання наміченого плану.

Учасники звертаються до соціального досвіду, як власного, так і інших людей, при цьому учням доводиться вступати в спілкування один з одним, спільно вирішувати проблемні завдання, усувати конфлікти, знаходити спільні рішення, йти на компроміси.

І. Нікішина стверджує: суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають.

Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому, відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки

отримувати нові знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми кооперації і співробітництва» [27, с.54]

Інтерактивне навчання частково вирішує ще одну важливу задачу. Йдеться про релаксацію, зняття нервового навантаження, перемикавання уваги, зміну форм діяльності і т.д.

За словами Н. Побірченко, у групі інтерактивного навчання повинні здійснюватися дві основні функції, необхідні для успішної діяльності:

- вирішення поставлених завдань (навчальних, поведінкових та інших);
- надання підтримки членам групи в ході спільної роботи.

Заняття, побудовані на інтерактивних технологіях, викликають помітний інтерес серед учнів, перш за все через порушення звичного і обридлого порядку роботи на заняттях, дозволяють кожному стати активним учасником навчального процесу, а не бути в ролі пасивного слухача [34, с.17]

Перевагою інтерактивного навчання є залучення в активну роботу всіх учнів, в той час як в умовах традиційного навчання педагог спирається на більш сильного учня, який швидше засвоює матеріал, в той час як слабкий просто «відсиджується» на занятті [38, с.44].

Інтерактивне навчання не замінює заняття, але сприяє кращому засвоєнню матеріалу і, що особливо важливо, формує думки, відносини, навички поведінки. Забезпечує взаєморозуміння, взаємодію, взаємозбагачення, високу мотивацію, міцність знань. На інтерактивних уроках в учнів розвивається творчість і фантазія, комунікабельність, активна життєва позиція, командний дух, цінність індивідуальності, свобода самовираження, акцент робиться на діяльність, взаємоповагу і демократичність.

Н. Побірченко вважає, що при інтерактивному навчанні всі учні залучені в процес пізнання. Спільна діяльність відбувається в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки. Це дозволяє учневі не тільки отримувати нове знання, а й розвиває пізнавальну діяльність і навички взаємодії.

У процесі інтерактивного навчання виключається домінування як одного з учасників взаємодії, так і однієї думки над іншими. В ході діалогового навчання, в процесі аналізу конкретних обставин і відповідної інформації, в учнів формується критичне мислення, навички вирішення складних проблем, вміння виважено ставитися до альтернативних думок і приймати продумані рішення, брати участь в дискусіях, спілкуватися з іншими людьми [34, с.19]

Таким чином, інтерактивне навчання можна охарактеризувати наступними ознаками:

- взаємодія учнів між собою і вчителем (безпосередньо або опосередковано);
- процес спілкування «на рівних», де всі учасники такого спілкування зацікавлені в ньому і готові обмінюватися інформацією, висловлювати свої ідеї та рішення, обговорювати проблеми і відстоювати свою точку зору;
- навчання, засноване на реальних проблемах і ситуаціях навколишньої дійсності [41, с.38].

1.2. Види інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи

Інтерактивні технології навчання отримали останнім часом широке застосування при вивченні різних предметів. Використання їх в навчанні вирішує різні завдання: розвиває пізнавальний інтерес до предмету, активізує навчальну діяльність учнів на уроках, сприяє становленню творчої особистості учня, дає можливості для взаємонавчання, так як припускають групові форми роботи в навчальному процесі. Вчитель лише спрямовує діяльність учнів на досягнення мети.

Інтерактивні технології є неодмінною умовою для функціонування високоефективної моделі навчання, основною метою якої є активне залучення кожного з учнів в освітній і дослідницький процеси. Застосування новітніх технологій в навчанні підвищує наочність, полегшує сприйняття матеріалу. Це

позитивно впливає на мотивацію учнів і загальну ефективність всього освітнього процесу [45, с.673]

Ефективна організація взаємодії учнів на основі навчального матеріалу може стати потужним чинником підвищення інтересу до навчальної діяльності в цілому. Наукові інновації, які просувають уперед прогрес, охоплюють всі області людських знань.

На думку С. Якушевої, використання інтерактивних технологій і форм навчання полягає в забезпеченні досягнення ряду найважливіших освітніх завдань:

- 1) стимулювання мотивації та інтересу в області предметів, що вивчаються і в загальноосвітньому плані;
- 2) підвищення рівня активності і самостійності учнів;
- 3) розвиток навичок аналізу, критичності мислення, взаємодії, комунікації;
- 4) зміна установок (на співпрацю, емпатію) і соціальних цінностей;
- 5) саморозвиток і розвиток завдяки активізації розумової діяльності і діалогічної взаємодії з викладачем та іншими учасниками освітнього процесу [48, с.61]

Т. Лакоценіна вважає, що мотивація є основною умовою інтерактивного навчання, тому що для будь-якого педагога важливо виявити наявність і зміст освітніх потреб учнів, труднощів і проблем, щоб на наступних уроках цілеспрямовано використовувати оптимальні методи і прийоми для реалізації поставлених цілей [20, с.21]

Для досягнення поставлених цілей, застосовуються нетрадиційні форми уроків, використовуються інтегровані заняття, об'єднані однією темою, застосовуються ігрові форми навчання, проблемно-задачний підхід, використовуються різні форми роботи, методи мотивації і стимулювання учнів (емоційні, пізнавальні, вольові, соціальні).

Інтерактивна творчість викладача і його підопічних не має кордонів. Необхідно лише грамотно керувати процесом для досягнення необхідних

завдань. При плануванні уроку за інтерактивними технологіями, вчителю слід пам'ятати, що інтерактивне навчання – це, перш за все, навчання–співпраця, в процесі якої відбувається співробітництво педагога і його вихованців.

Впровадження інтерактивних технологій на уроках передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значимих для кожного учасника завдань.

Сутність інтерактивних технологій навчання полягає в тому, що навчальний процес реалізується при активній взаємодії між усіма його учасниками. Дана взаємодія виключає домінування одного учасника над іншими або переважання чийсь думки (ідеї)[17, с.32]

Впровадження інтерактивних технологій в процес навчання передбачає використання таких засобів і прийомів навчання:

- моделювання життєвих ситуацій;
- використання рольових ігор;
- спільне вирішення питань і проблемних ситуацій;
- здійснення спільного аналізу певних обставин [25, с.34].

Інтерактивні технології навчання передбачають дотримання демократичного спілкування між учнями, вміння спілкуватися з оточуючими, самостійно приймати рішення і мислити критично. Таким чином, інтерактивні технології навчання спрямовані на залучення учнів до вирішення проблем за допомогою діалогу, обґрунтованого висловом власних думок і вмінню вислуховувати співрозмовника.

В процесі інтерактивного навчального заняття розглядається не одне конкретне рішення або відповідь, а сукупність висунутих рішень (ідей, думок, припущень і т.д.). Важливим завданням є – знайти рішення спільно. В цьому і полягає суть інтерактивних технологій навчання.

Інтерактивні технології навчання – це засоби, при яких виникає діалог, тобто активний обмін повідомленнями між учасниками навчального процесу або між користувачем і інформаційною системою в режимі реального

часу. Інтерактивне навчання буде ефективним за умови наявності *спеціальних підходів*, які О. Пометун, Л. Пироженко поділили на три групи:

- 1) парне навчання (робота учня з учителем чи однолітком один на один),
- 2) фронтальне навчання,
- 3) навчання у грі [38, с.41]

Організація інтерактивних технологій передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемної ситуації. Вирішення певних проблем відбувається переважно в груповій формі. Разом з тим не слід плутати інтерактивне навчання з груповими формами роботи, які компенсують всі недоліки фронтальної та індивідуальної роботи. Групова форма роботи передбачає навчання однією людиною групи учнів; всі учні групи працюють над одним завданням разом із наступним контролем результатів.

На думку Г. Сиротенко, кооперативна (групова) навчальна діяльність – це форма (модель) організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання вчитель керує роботою кожного учня опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи.

Кооперативне навчання відкриває для учнів можливість співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню учнями вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь. Така модель легко й ефективно поєднується із традиційними формами та методами навчання і може застосовуватися на різних етапах навчання [40, с.52]

Під час роботи в парах можна виконувати такі вправи: обговорити завдання, короткий текст; взяти інтерв'ю, визначити ставлення (думку) партнера до того чи іншого питання, твердження і т.д.; зробити критичний аналіз роботи один одного; сформулювати підсумок теми, що вивчається тощо.

До *інтерактивних засобів навчання* відносять:

- друковані підручники та посібники по типу інтелектуального самовчителя;

- мультимедійні підручники;

- мультимедійні освітні програми;

- комп'ютер;

- інтерактивні дошки (панелі, планшети) [32, с.130]

Провідною метою застосування мультимедіа на занятті є досягнення більш глибокого запам'ятовування навчального матеріалу, через образне сприйняття, посилення його емоційного впливу, забезпечення «занурення» в конкретну соціокультурну середу. Це відбувається за рахунок використання мультимедійного проектора, інтерактивної дошки та комп'ютера, що забезпечує вихід в Інтернет.

Дошка реалізує один з найважливіших принципів навчання в початковій школі – наочність, на ній можна розміщувати різну кількість різнопланової інформації (схеми, таблиці, тексти, ілюстрації, анімації, звукові ефекти і т.д.). При використанні дошки немає необхідності витратити час на зміну наочних матеріалів, разлиновку дошки для показу написання букв або цифр, запису нових вправ. В результаті цього збільшується час, який можна витратити на вивчення нового або закріплення вивченого матеріалу, прискорити темп уроку, тобто робота з дошкою дозволяє зекономити дорогоцінний час уроку.

Завдяки розмірам інтерактивної дошки, зображення видно всьому класу, а це в свою чергу – спосіб зосередити й утримувати увагу школярів, у яких процеси збудження і гальмування неврівноважені.

Використовувати інтерактивну дошку в процесі навчання можна:

- як звичайну дошку для звичайної роботи в класі (тільки крейда замінена електронним олівцем);

- як демонстраційний екран (показ слайдів, наочного матеріалу, фільмів) для візуалізації навчальної інформації, що вивчається;

- як інтерактивний інструмент – робота проходить з використанням спеціалізованого програмного забезпечення, заготовленого в цифровому вигляді» [40, с.27]

Використання екрану в клітку, або в лінійку, що особливо актуально під час уроків в початкових класах, дозволяє закласти основи орієнтації на тетрадному аркуші, коли починається засвоєння правил єдиного орфографічного режиму і формування навички письма букв і цифр

При проектуванні на дошку відсканованої сторінки зошита з будь-якого предмету, відпадає необхідність підходити до кожного учня і показувати місце для роботи в зошиті; вказувати необхідний рядок, клітку; номер виконуваного завдання, або місця, де потрібно писати. На дошці, яку видно одночасно всім, учень одразу бачить чи збіглося його написання з правильним написанням, зображеним на дошці.

В учнів підвищується концентрація уваги. Також всю проведену в ході уроку роботу, з усіма зробленими на дошці записами і позначками, можна зберегти в комп'ютері для подальшого перегляд.

Інтерактивна дошка дозволяє урізноманітнити фронтальну форму роботи і поєднувати її з індивідуальною в рамках традиційної класно-урочної системи. Дошка допомагає мені донести інформацію до кожного учня в класі. Цей візуальний ресурс допомагає викладати новий матеріал дуже інтересно і захоплююче.

Вчителю потрібно використовувати можливість переміщення об'єктів на дошці, їх угруповання за певними ознаками. Це може відбуватись на уроках математики, або при ознайомленні з навколишнім світом. Записи, виділення кольором можуть виконуватися прямо на слайдах, на відсканованих документах.

При проведенні, наприклад, математичних диктантів «Перевір себе» можливо використовувати таймер з меню дошки з фіксованим часом для виконання завдання. За допомогою такого прийому учні вчаться організувати свою діяльність відповідно до регламенту.

В даний час методистами і вчителями-практиками [37; 41; 44; 47] розроблено різноманітні інтерактивні форми роботи. А. Нісімчук виділяє найбільш ефективні інтерактивні технології:

- 1) при фронтальній формі роботи: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка», «Незакінчене речення», «Асоціативний кущ»;
- 2) при кооперативній формі роботи: робота в парах («Обличчям до обличчя», «Один-удвох-усі разом»), робота в малих групах, «Карусель», «Акваріум»;
- 3) інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Імітаційні ігри», «Драматизація»;
- 4) технології навчання у дискусії: «Прес», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Дискусія».

Крім того, технології ситуативного моделювання дозволяють проводити нестандартні уроки: урок-дискусія, урок-сюжетна замальовка, урок-дослідження, урок-подорож, урок-звіт, урок-казка, урок-змагання, інтегровані уроки» [28, с.57]

В роботі Г. Сиротенко наведено кілька інтерактивних технологій [40, с.21-27]. Найбільш проста форма групової взаємодії – «*Велике коло*». Робота проходить у три етапи:

- 1). Група дітей розсідається на стільцях у великому колі. Учитель формулює проблему.
- 2). Протягом певного часу (приблизно 10 хвилин) кожен учень індивідуально, на своєму листі записує запропоновані заходи для вирішення проблеми.
- 3). Кожен учень по колу зачитує свої пропозиції, група мовчки вислуховує (не критикує) і проводить голосування по кожному пункту – чи включати його в загальне рішення, яке у міру розмови фіксується на дошці.

Приєм «Великого кола» оптимальний у випадках, коли можливо швидко визначити шляхи вирішення питання або складові цього рішення.

«*Мікрофон*». Надається змога кожному сказати щось швидко, по черзі, висловити свою думку чи позицію.

«Незакінчені речення». Поєднується з вправою «Мікрофон».

«Мозковий штурм». Відома інтерактивна технологія колективного обговорення, широко використовується для прийняття кількох рішень з конкретної проблеми.

«Акваріум» – форма діалогу, коли дітям пропонують обговорити проблему «перед обличчям класу». Мала група вибирає того, кому вона може довірити вести той чи інший діалог з проблеми. Іноді це можуть бути кілька бажаючих. Всі інші учні виступають у ролі глядачів.

Технологія «Акваріум» полягає в тому, що кілька учнів розігрують ситуацію в колі, а інші спостерігають і аналізують. Цей організаційний прийом дає можливість школярам побачити своїх однолітків з боку, тобто побачити: як вони спілкуються, як реагують на чужу думку, як залагоджують конфлікт, який назріває, як аргументують свою думку і т.д.

Дуже подобається дітям такий вид роботи, як «Карусель», коли утворюється два кільця: внутрішнє і зовнішнє.

Внутрішнє кільце – діти сидять нерухомо, а зовнішнє - учні через кожні 30 секунд змінюються. Таким чином, вони встигають проговорити за кілька хвилин декілька тем і постаратися переконати в своїй правоті співрозмовника.

Гра «Броунівський рух» припускає рух учнів по всьому класу з метою збору інформації за запропонованою темою.

Дерево рішень – клас ділиться на 3 або 4 групи з однаковою кількістю учнів. Кожна група обговорює питання і робить записи на своєму «дереві» (аркуш ватману), потім групи міняються місцями і дописують на деревах сусідів свої ідеї.

На уроках в початкових класах можна використовувати і таку форму інтеракції, як «Займи позицію»: зачитується яке-небудь твердження і учні повинні підійти до плаката зі словом «ТАК» або «НІ». Бажано, щоб вони пояснили свою позицію [40, с.28].

Під час групової роботи вчитель виконує різноманітні функції: контролює хід роботи в групах; відповідає на питання; регулює суперечки,

порядок роботи; у разі крайньої необхідності надає допомогу окремим учням або групі.

Ще одна з інтерактивних технологій навчання – метод аналізу конкретних ситуацій. Учням пред'являється ситуація, пов'язана з навчальним матеріалом з даної теми, яка потребує прийняття рішення за певною системою поведінки в даних умовах.

О. Пометун даний метод називає «ситуаційними іграми». В них можуть брати участь кілька груп, кожна з яких виробляє власний варіант вирішення. Під час обговорення рішень можливе попереднє рецензування, публічний захист рішень, різні способи оцінки результатів.

Залежно від цілей використання в навчальному процесі, ситуації можуть носити різний характер: ситуації-ілюстрації, ситуації-вправи, оціночні ситуації, проблемні ситуації, прогностичні ситуації.

Для підвищення активності учнів важливо пропонувати для обговорення не більше однієї-двох критичних тем. Ефективність такого обговорення буде залежати від використання відповідних інтерактивних засобів: кіно- і телефрагменти, матеріали з газет, записи на магнітній стрічці, графіки, діаграми [38, с.61]

Оптимальний відбір змісту навчального матеріалу початкової школи має найважливіше значення, проте недооцінювати використання у викладанні сучасних педагогічних технологій, методів навчання, розвиваючих особистість молодшого школяра ніяк не можна. За допомогою інтерактивних технологій учні освоюють нові способи роботи з альтернативними джерелами інформації, такими як Інтернет, мультимедіа, енциклопедії та ін., без чого в умовах сучасного світу не обійтися.

Освітній процес, який проходить з використанням інтерактивних технологій, повинен бути направлений на постійну, активну, позитивну взаємодію всіх учнів. Відбувається колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці, коли вчитель і учні є рівноправними суб'єктами навчання. В результаті організації навчальної діяльності за таких

умов у класі створюється атмосфера взаємодії, співробітництва, що дає змогу вчителю стати справжнім лідером дитячого колективу.

Уроки з використанням інтерактивних технологій надають дітям позитивні емоції, зміцнюють в них впевненість у собі, підвищують мотивацію до вивчення шкільних предметів, сприяють розвитку пізнавальної активності, що має дуже важливу роль особливо для молодших школярів.

Розділ 2.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

2.1. Обґрунтування педагогічних умови ефективного використання інтерактивних технологій в початковій школі

Під педагогічними умовами ми розуміємо ті обставини, від яких залежить успішність, ефективність досягнення конкретної мети. Ю.К.Бабанський зазначав, що умови, які самі не є причиною подій, у той же час посилюють чи послаблюють результати тієї чи іншої дії [8, с.115]. З цих позицій можна визначати педагогічні умови як обставини, від яких залежить ефективність функціонування даної педагогічної системи. В нашому розумінні, умови використання інтерактивних технологій – це спеціально створені обставини в процесі навчання.

Отже, характеристика педагогічних умов використання інтерактивних технологій в початковій школі включає в себе аналіз основних шляхів і засобів, які забезпечують ефективність і посилюють результативність досягнення цієї мети. До них можна віднести такі:

Наявність високої педагогічної культури та обізнаності щодо інтерактивного навчання у самих учителів.

Аналіз досвіду використання інтерактивних технологій свідчить про важливість високої загальної культури самих учителів початкових класів. Саме інтерактивне навчання є дуже складним розумовим, психологічним, методичним феноменом. Його впровадження неможливе без загального культурного зростання самої людини, налаштованості її на спілкування.. А

щодо вчителів, наші спостереження показали, що не всі можуть ефективно використовувати інтерактивні технології. Можна стверджувати, що навіть оволодівши теоретичними знаннями щодо інтерактивних методів навчання, не всі вчителі можуть успішно використовувати їх на практиці.

Спеціальна підготовка вчителя до використання інтерактивних технологій.

Результати аналізу актуального стану використання інтерактивних технологій свідчать про недостатню підготовку вчителів початкових класів до означеної діяльності. Проблеми впровадження інтерактивних технологій недостатньо розкриті у підручниках з методик початкової освіти, у методичних посібниках для вчителів початкових класів, у навчальних програмах. Тому молоді вчителі психологічно і методично не готові до ефективної роботи з використання інтерактивних методів навчання.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що суттєвою умовою вирішення цієї проблеми – здійснення спеціальної підготовки вчителів до використання інтерактивних технологій. Така підготовка, на нашу думку, включає, глибоке розуміння сутності інтеракції взагалі та, зокрема, можливостей інтерактивного навчання у розвитку особистості молодшого школяра. Необхідно, щоб учителі оволоділи методикою інтерактивного навчання учнів, навчилися застосовувати специфічні прийоми та вправи. Разом з цим суттєво, щоб інтерактивний підхід до явищ життя, науки, навчального матеріалу був повсякденно присутній в їх педагогічній діяльності.

Забезпечення дискусійності (або діалогічності) педагогічного процесу.

Наслідки нашої роботи свідчать про те, що застосування інтерактивних технологій неможливе поза активним обговоренням навчального матеріалу, створенням дискусійних ситуацій, у яких учні мають можливість брати участь для вирішення навчальних проблем разом з учителем на демократичних засадах.

Демократичний характер взаємин вчителів і учнів, повага до власної думки учня.

Клімат взаємин між учителями і учнями значною мірою визначає характер інтеракції та ефективність застосування інтерактивного навчання. Формувати активних, принципівих, відповідальних членів суспільства можна лише в умовах довіри, вимогливості, поваги до юних громадян нашої країни. Справжні педагоги саме так розуміють роль спілкування з учнями і надають цьому першорядного значення. Однак ми ще раз у раз стикаємося з невмінням учителів будувати свої взаємини з дітьми, з фактами грубощів, неповаги, нерозуміння, з недооцінкою спілкування як засобу педагогічного впливу. Такі явища викликані, насамперед, педагогічною неосвіченістю, пережитками авторитарної педагогіки, однобічним підходом до процесу навчання.

Заохочення та підтримка вчителем оригінальних, нестандартних думок, ідей, пропозицій учнів.

Відомо, що в учнів початкових класів виникають нестандартні, цікаві ідеї, питання, пропозиції. Це пов'язано з особливостями їх уяви. Образи уяви, що виникають у них у процесі творчої діяльності, так само як у дошкільників, ще вкрай нестійкі, й легко змінюються під впливом виниклих, іноді випадкових асоціацій. Тому і ідеї їх бувають нестандартні, оригінальні. В класі виділяється частина дітей, у яких яскраво виражені образи уяви. Вони прагнуть висловити своє бачення предмета, власні думки і т.п. Та, як правило, на уроці не вистачає на це часу. Часто чути від вчителів: "Ну, я так і знала, що ти таке скажеш", "Ти завжди видумуєш, так не буває". Таке відношення до пропозицій учнів гальмує у них бажання висловлюватись. Тому важливого значення для розвитку всіх аспектів дитячого мислення набуває вміння учителя підтримати будь-які ідеї, думки, навіть нереальні. Слід заохочувати любий вияв ініціативи, навіть якщо результат, досягнутий дитиною, є незначним. Але за спробу висловитись учнів необхідно всіляко схвалювати.

Отже, важливими умовами, за яких застосування системи вправ та вся інша робота вчителів з метою розвитку (формування) в учнів критичного мислення може бути ефективною є:

- наявність високої педагогічної культури та обізнаності щодо інтерактивного навчання у самих учителів;
- спеціальна підготовка вчителів до використання інтерактивних технологій;
- забезпечення дискусійності (або діалогічності) педагогічного процесу;
- демократичний характер взаємин вчителів і учнів, повага до власної думки учня;
- заохочення та підтримка вчителем оригінальних, нестандартних думок, ідей, пропозицій учнів.

Слід підкреслити, що дані умови можуть істотно впливати на результативність використання інтерактивних технологій в освітньому процесі. Важливе значення має загальний тон, культура викладання навчальних предметів, культура спілкування вчителів з учнями, коли інтеракція виступає не як ізольований елемент методики, не як декларація, а як реальний елемент підходів до явищ дійсності, науки, взаємин. Цілком природно, що сформульовані нами умови повинні діяти у межах врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, які слугують базою окреслених методичних прийомів, технологій, вправ. Дані умови можуть реалізуватися лише у загальній спрямованості освітнього процесу, високоінтелектуальному рівні всієї науково-педагогічної атмосфери школи, коли критичність є органічним елементом мислення.

2.2. Діагностика рівнів навчальних досягнень учнів 4-х класів.

Метою констатувального експерименту було виявлення рівня навчальних досягнень молодших школярів. Об'єктом дослідження виступали 28 учнів 4-А класу та 31 учень 4-Б класу Херсонського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 28 імені О. С. Пушкіна.

Провідними методами і дослідження виступали:

- вивчення передового педагогічного досвіду;
- психолого-педагогічне спостереження;

- педагогічний експеримент (констатувальний етап);
- якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної роботи.

Такий підхід дав можливість прогнозувати відтворення реальної ситуації щодо визначеного аспекту дослідження.

На першому етапі діагностики навчальних досягнень учнів 4-х класів, ми виокремили навчальні дисципліни (українська мова, математика) та розробили завдання для констатувального експерименту з тем «Займенник» та «Дроби».

Під час підготовки завдань для діагностики, нами визначено 4 рівні навчальних досягнень:

Перший рівень – початковий (1-3 бали) – учень має початкові уявлення та фрагментарні знання про предмет вивчення.

Другий рівень – середній (4-6 балів) – учень відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень – достатній (7-9 балів) – учень знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениця) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.

Четвертий рівень – високий (10-12 балів) – знання учня є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію

Для діагностики навчальних досягнень з української мови були запропоновані такі завдання:

1. Займенник - це самостійна частина мови? (1б)
 - а) так;
 - б) ні.
2. Займенник ... (1 б)
 - а) називає предмет;
 - б) вказує на предмете і називає його;
 - в) вказує на предмет, але не називає його.
3. Познач речення, де займенник є підметом. (1 б)
 - а) Марічка побачила мене здалеку.
 - б) Ми носила воду з криниці.
 - в) Мені найбільше подобаються уроки читання.
4. З'єднай лінією займенник з номером особи, до якої він належить (3 б)

1) ви	а) 1-ша особа
2) він	б) 2-га особа
3) я	в) 3-тя особа
4) вони	
5. З'ясуйте та запишіть форми яких відмінків пропущено серед поданих займенників (2 б)
 - а) ти, тобі, тобою, на тобі;
 - б) він, (на) нього, (на) ньому.
6. Спиши текст, замінивши, де потрібно, іменники займенниками (4 б)

Калина

У лузі - калина. Калина тут давно. Хто Калину посадив - невідомо. Над Калиною верби схилилися. На гілках грони червоних ягід висять. Не минають люди калину, заходжають й лісові мешканці. Калина частує людей і лісових мешканців, а люди й лісові мешканці з вдячністю пригощаються. Усіх радо зустрічає щедра красуня.

Варіант 2

1. Займенник - це службова частина мови? (1 б)
 - а) так;

б) ні.

2. Займенник ... (1 б)

- а) вказує на предмет, але не називає його;
- б) вказує на ознаку предмета;
- в) вказує на предмет і називає його.

3. Познач речення, де займенник є підметом (1 б)

- а) Дівчинка пильно дивилася на нього.
- б) Ми посіяли горох.
- в) Щаслива бачити вас сьогодні.

4. З'єднай лінією займенник з номером особи, до якої він належить (3 б)

1) вона	а) 1-ша особа
	б) 2-га особа
2) ми	в) 3-тя особа
3) ти	
4) воно	

5. З'ясуйте та запишіть форми яких відмінків пропущено серед поданих займенників (2 б)

- а) мене, мені, мною, (на) мені;
- б) вона, її, їй, (на) ній.

Спиши текст, замінивши, де потрібно, іменник займенником (4 б)

Калина

У лузі - калина. Калина тут давно. Хто Калину посадив - невідомо. Над Калиною верби схилилися. На гілках грони червоних ягід висять. Не минають люди калину, заходжають їй лісові мешканці. Калина частує людей і лісових мешканців, а люди їй лісові мешканці з вдячністю пригощаються. Усіх радо зустрічає щедра красуня.

Для діагностики навчальних досягнень з математики були запропоновані наступні завдання:

Варіант 1

1. Запиши числа дробами. (1 б)

- а) три сьомих;
- б) п'ять шостих;

в) чотири восьмих;

г) шість дев'ятих.

2. Запиши дроби у порядку спадання. (2 б)

$$\frac{1}{2}; \quad \frac{1}{7}; \quad \frac{1}{5}; \quad \frac{1}{10}; \quad \frac{1}{8}; \quad \frac{1}{3}; \quad \frac{1}{6}; \quad \frac{1}{9}; \quad \frac{1}{4}.$$

3. Знайди. (3б)

а) $\frac{3}{10}$ від 1 хв;

б) $\frac{4}{7}$ від 49;

в) $\frac{3}{5}$ від 85.

3. Розв'яжи задачу. (3 б)

До магазину привезли 600 кг капусти. Третину капусти продали першого дня, а решту розфасували в пакети, по 5 кг кожний. Скільки вийшло пакетів з капустою?

4. Розв'язання задачу. (3 б)

З Херсону і Миколаєва, відстань між якими 71200 км назустріч один одному виїхало два автомобіля. Перший автобус проїхав до зустрічі $\frac{5}{8}$ відстані. На скільки кілометрів більше проїхав перший автобус?

Варіант 2

1. Запиши числа дробами. (1 б)

а) три п'ятих;

б) шість сьомих;

в) дві дев'ятих;

г) п'ять восьмих.

2. Запиши дроби у порядку спадання. (2 б)

$$\frac{1}{8}; \quad \frac{1}{3}; \quad \frac{1}{6}; \quad \frac{1}{9}; \quad \frac{1}{2}; \quad \frac{1}{7}; \quad \frac{1}{5}; \quad \frac{1}{10}; \quad \frac{1}{4}.$$

3. Знайди. (3 б)

а) $\frac{1}{2}$ від 64,

б) $\frac{1}{20}$ від 3 год,

в) $\frac{2}{5}$ від кг.

4. Розв'яжи задачу. (3 б)

Для того, щоб полити квіти, бабуся витратила 25 л води, що становило четверту частину води, яка була в бочці. Потім ще 30 л води вона витратила, щоб полити овочі. Скільки літрів води залишилося в бочці?

5. Розв'язання задачу. (3 б)

У сховищі було 800 кг помідор. Першого дня вивезли четверту частину, а решту розфасували в пакети, по 6 кг кожний. Скільки вийшло пакетів з помідорами?

Результати діагностики навчальних досягнень учнів 4-х класів подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Результати констатувального експерименту

Клас	Кількість Учнів	Рівень навчальних досягнень (%)			
		Високий	Достатній	Середній	Початковий
4-А	28	3	8	12	5
4-Б	31	3	9	13	6

Дані таблиці 2.1 засвідчують те, що високий рівень мають 3 учні 4-А класу та 3 – 4-Б класу, достатній – 8 та 9, середній – 12 та 13 і низький – 5 та 6 відповідно. Як бачимо, рівень навчальних досягнень учнів в обох класах не має істотної відмінності. Крім того, вище подані результати традиційного навчання вказують на те, що переважають діти з середнім та низьким рівнем навчальних досягнень, а з високим лише незначна їх частина.

Результати констатувального експерименту дозволили зробити наступний висновок: учні початкових класів мають переважно середній та початковий низький рівень навчальних досягнень. З метою оптимізації

освітнього процесу та корекції рівнів навчальних досягнень учнів у ході формувального експерименту були впроваджені інтерактивні технології.

2.3. Впровадження інтерактивних технологій навчання в освітній процес початкової школи

Ознаками використання в навчальній діяльності інтерактивних технологій на думку С. Полякова є:

- *Багатоголосся.* Це можливість кожного учасника педагогічного процесу мати свою індивідуальну точку зору з будь-якої проблеми, що розглядається.

- *Діалог.* Діалогічність спілкування педагога і учнів передбачає їх вміння слухати і чути один одного, уважно ставитися один до одного, надавати допомогу у формуванні свого бачення проблеми, свого шляху вирішення завдання.

- *Мисленнєва діяльність.* Полягає в організації активної розумової діяльності педагога і учнів. Це не трансляція педагогом в свідомість учнів готових знань, а організація самостійної пізнавальної діяльності дітей.

- *Сенсотворчість.* Так вчений визначає процес усвідомленого створення учнями і педагогом нових для себе смислів з досліджуваної проблеми. Цей вислів свого індивідуального ставлення до явищ і предметів життя.

- *Створення ситуації успіху.* Провідні умови для створення ситуації успіху, позитивне й оптимістичне оцінювання учнів.

- *Рефлексія.* Це самоаналіз, самооцінка учасниками педагогічного процесу своєї діяльності, взаємодії.

- *Творчі завдання»* [36, с.46].

На етапі вивчення нового матеріалу на уроках читання доцільно використовувати інтерактивний метод «*Вузлики*»:

Щоб прочитати зашифровані слова, необхідно в кожному горизонтальному рядку закреслити три однакові літери.

А С Я М К С М А С Е М А
 Ч Ю А С Т Ю У В А Ю Н Н Я
 Б Я Т Б Н А Н Я К Б Е Н Я
 В К З О Й В К З О З К В О
 Д Я Щ К Щ У Щ В А Н Н Я

(Яке частування – таке й дякування)

О Б М С О Е М С З М О С
 Т Б Р А А У Б Д І А Б В
 К О Ф Н К Ф О Е Ф К О
 Ї Я С О Т И Я О М Я Е О Ш
 П А М И М Р А О М Г А І В

(Без трудів не їстимеш пирогів)

Х Е Ц Х Ч Е Ц И Х Е Я Ц
 В Я І Д Я Н В А Я Н Г А Н
 Ч Д Т А Д О А Ч Г О Ч Д А
 К О Й Б М К К О Б М О Б М
 П Ю Е Р Ю Е Ю М О Г А

(Чия відвага, того й перемога)

- До яких казок підходять ці прислів'я?

(«Лисиця та Журавель», «Колосок», «Кирило Кожум'яка»).

У процесі навчання другокласників читанню під час вивчення теми «Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...» ми пропонуємо організувати роботу таким чином:

Колискові пісеньки-перлинки української мови.

- *Треба всім нам міцно спати,*

*Треба всім відпочивати.
 Навіть сон, це кожен знає,
 Щоб спочити, десь тікає,
 А сьогодні – от дива! –
 Заховався у слова!*

Уявіть, що ці слова потрапили у Королівство сновидінь, а вам потрібно їх визволити (для цього є підказки). Допишіть літери, яких не вистачає.

1.	С	О	Н					
2.			С		О	Н		
3.		С			О	Н		
4.	С		О	Н				
5.	С	О	Н					
6.	С		О					Н
7.	С		О					Н
8.	С	О		Н				
9.	С						О	Н
10.	С	О				Н		
11..	С					О	Н	

- 1.Цей сон всім щоденно сяє. (Сонце)
- 2.Цей у космос літає. (Космонавт)
- 3.Цей же – спати не лягає, а всю ніч зірки вивчає.(Астроном)
- 4.Цей – великий і вухатий.(Слон)
- 5.Цей росте побіля хати.(Соняшник)
- 6.Цей сон бігає й стрибає.(Спортсмен)
- 7.Цей – своїм хвостом кусає.(Скорпіон)
- 8.Цей – зелений цілий рік. (Сосна)
- 9.Цей – зустрінеш у музик. (Саксофон)
- 10.Цей – у співаків буває. (Сопрано)

11.Цей – всіх на футбол збирає. (Стадіон)

Третьюокласники знайомляться з творчістю Остапа Вишні таким чином: Читання, 3 клас. Тема. Остап Вишня «Любіть книгу!»

– Прочитайте вислів. Для цього порахуйте від 1 до 24.

1 Б	20 Д	9 И	14 Ц	12 У	21 Р
16 Т	24 !	7 К	18 І	6 И	11 К
5 Ж	13 -	3 Р	15 Е	17 В	23 Г
2 Е	19 Й	8 Н	22 У	4 Е	10 Ж

(Бережи книжку – це твій друг!)

При вивченні теми «Я і мій характер» з курсу «Людина і світ» пропонуємо студентам інтерактивну вправу «Мікрофон»:

Намальовані сходи позначають характер. Якщо умовно розмістити на тих сходах людей, то на верхній сходинці сходів розмістяться люди з прекрасним характером, а на нижній – з «важким». Скажіть, на яку сходинку ви себе поставили б?

Дайте відповідь на такі запитання:

1. Як ви розумієте поняття «характер»?
2. Яких людей ви вважаєте людьми з добрим характером?
3. Яких людей ви вважаєте людьми з поганим характером?
4. Чому вибрали саме таку сходинку сходів «характер»?

5. Чого вам не вистачає, щоб бути людиною з добрим характером?

У процесі вивчення теми «Родина. Рід. Рідня» на уроці читання у другому класі працюємо таким чином:

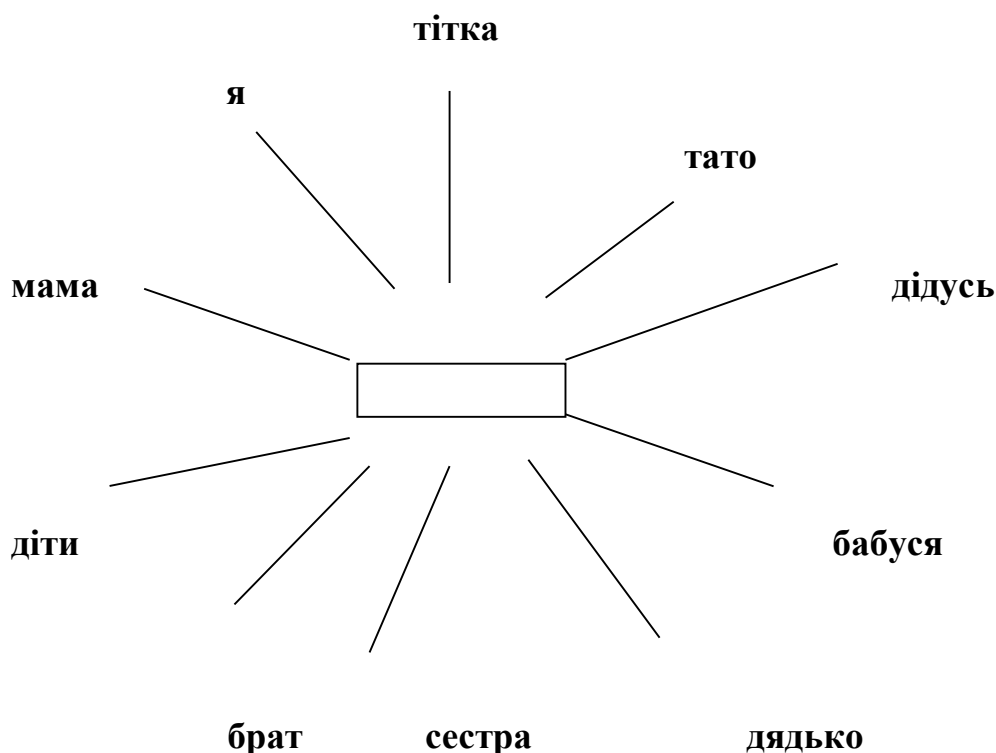
1. Загадка

*Цифра ця усім говорить,
Скільки днів до тижня входить.
Поряд стане буква «я»,
То це буде вже ... (сім'я)*

2. Побудова асоціативного куща. На дошці прикріплена картка зі словом *сім'я*.

– Діти, коли ви чуєте чи вимовляєте це слово, що ви уявляєте? (Всі слова, які пропонуються, записуються на дошці, а потім аналізуються.)

СІМ'Я

3. Прочитайте і доповніть, на кого або на що схожа матуся.

МАМА

- лагідна, як _____ .
- працьовита, як _____ .
- мила, як _____ .
- добра, як _____ .

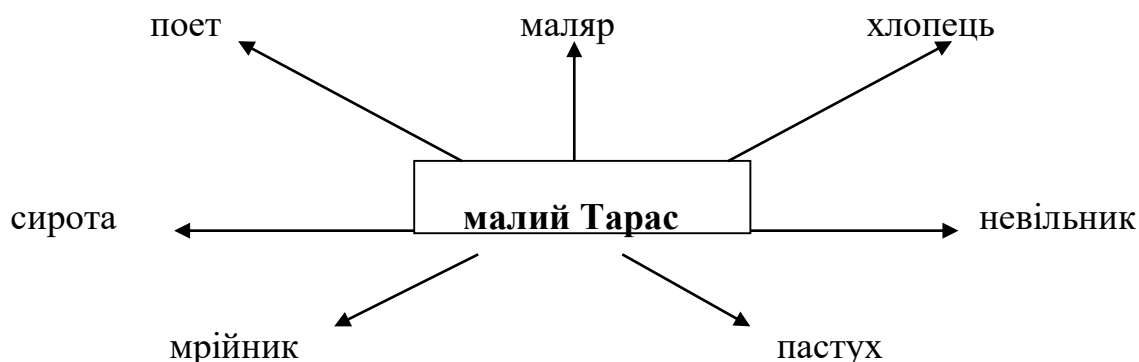
красива, як _____.

Підсумок уроку читання у четвертому класі з теми *О.Іваненко «Невільник»* рекомендуємо провести з використанням інтерактивної вправи «Мозковий штурм».

– Про кого ми говорили на уроці? – Про які роки?

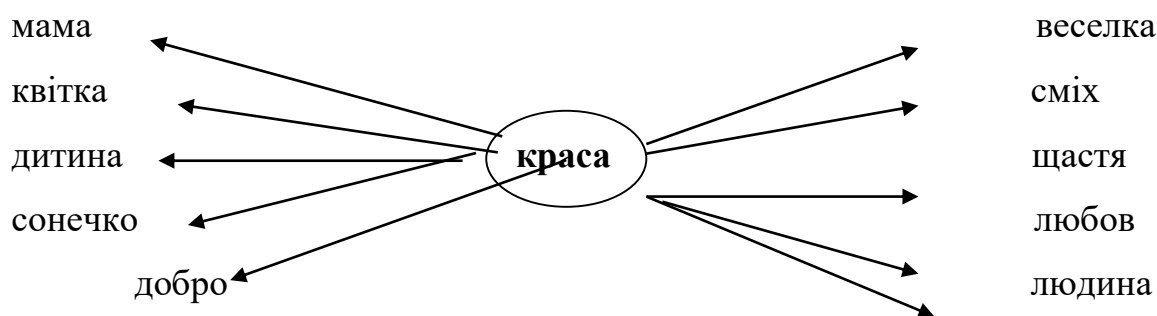
– Як ми можемо інакше його назвати? (малий Тарас)

– Отже, головним словосполученням у нас буде «малий Тарас». Треба зі слів, які вам роздано, вибрати слова, які характеризують малого Тараса.

Аналогічну роботу проводимо на виховній годині в четвертому класі на тему «Краса в моєму розумінні». Ставимо питання: Що ви розумієте під словом *краса* ? Аналогічну роботу проводимо на виховній годині в четвертому класі на тему «Краса в моєму розумінні». Ставимо питання:

Що ви розумієте під словом *краса* ?

На уроці читання в четвертому класі у процесі вивчення теми *Леся Українка. «Біда навчить»* учні отримують картки, де записані риси характеру головного героя.

– Розмістивши риси характеру у правильній послідовності, розкажіть, як змінювався горобчик. Доведіть свою думку.

вихований

завзятий

*спостережливий**мудрий**обережний**дурненький***горобчик***хазяйновитий**допитливий**турботливий**кмітливий*

Метод «Навчаючи – учусь» використовується під час вивчення блоку інформації або узагальнення та повторення вивченого. Він дає можливість учням взяти участь у передачі своїх знань однокласникам, підвищує інтерес до навчання.

В четвертому класі на уроці природознавства, тема «Україна на планеті Земля», діти розповідають про столицю України – місто Київ. Завдання отримують на картках.

1 картка

Київ – велике й красиве місто. Він стоїть на березі річки Дніпро, більшою своєю частиною розкинувся на його горбистому правому березі.

У Києві багато красивих вулиць, вздовж яких посаджено дерева – клени, липи, тополі, каштани. І саме каштани стали символом міста. Навіть на гербі Києва зображено квітучу гілку каштана.

2 картка

Головна вулиця столиці України – Хрещатик. На Хрещатику знаходиться центральна площа Києва – площа Незалежності. На ній відбуваються святкові паради, народні гуляння. Опатності та урочистості надають площі фонтани.

3 картка

Софійський собор – найбільша споруда давнього Києва. Це був головний храм Київської Русі. Саме тут коронували князів на київський престол. Чому собор має саме таку назву? «Софія» грецькою мовою означає мудрість. Побачити Софію приїжджають тисячі туристів з різних країн.

4 картка

Києво – Печерська Лавра – один із найдавніших храмів міста. Це святиня українського народу. Тут все овіяне легендами: печери, церкви, дзвіниці, життя людей. Більше сотні печерських ченців визнані святими і їхні моці покояться у печерах. Лавра і досі приваблює тисячі віруючих людей, які йдуть поклонитися божим угодникам.

Клас поділений на групи. Члени кожної групи мають бейджики однакового кольору і такого ж кольору квадратики – символи.

Протягом кількох хвилин у групі читають інформацію з картки. Потім ходять по класу і ознайомлюють зі своєю інформацією однокласників з інших груп, отримуючи при кожній зустрічі квадратик – символ від свого співрозмовника. Символи використовуються, щоб проконтролювати, чи відбулися зустрічі з усіма групами.

Після цього робимо узагальнення почутої інформації.

«Робота в парах»

Підводячи підсумок уроку читання у четвертому класі з теми «М.Рильський «Ким хочеш бути, хлопчику?»», пропоную дітям розказати про себе. У бесіді використати подані початки речень, доповнюючи їх по-своєму.

- Мене цікавить...
- Я люблю читати...
- У мене добре виходить...
- Мені хочеться бути схожим на...
- Бути справжньою людиною – це значить...

На уроці читання у четвертому класі з теми «Леся Українка «Біда навчить»» використовуємо грау «Закінчіть прислів'я». Знайдіть у казці прислів'я і допишіть. Яка пара справиться швидше?

«Дурні бились, а ...» (розумні поживились).

«Хто дурнем вродився, той ...» (дурнем і згине).

«Не на те мудра, щоб ...» (дурнів розуму навчати).

«Поки біди не знатимеш, то ...» (й розуму не матимеш).

«Розум на дорозі ...» (не валяється).

Читання, 4 клас. Тема «Весь світ в собі книжка вмістила дбайливо»

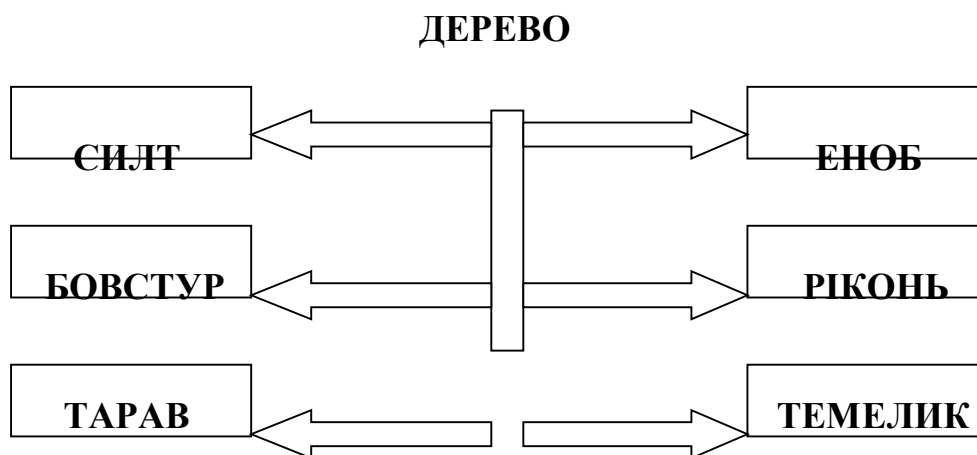
Складання плану *в парах*. Кожна пара зачитує свій план. Колективно визначають найбільш вдало дібрані заголовки до частин і записують на дошці.

Орієнтовний план

1. Як створюється домашня бібліотека.
2. Як правильно розмістити книги.
3. Бібліотечка має бути різноманітною.
4. Не псуй свої книжки.
5. Запеклі вороги книги.
6. Якщо книги намокли.

Читання, 4 клас. Реконструкція та асоціативний зв'язок (пошук складових) за методикою В.Б. Едігея:

- Прочитай слова:

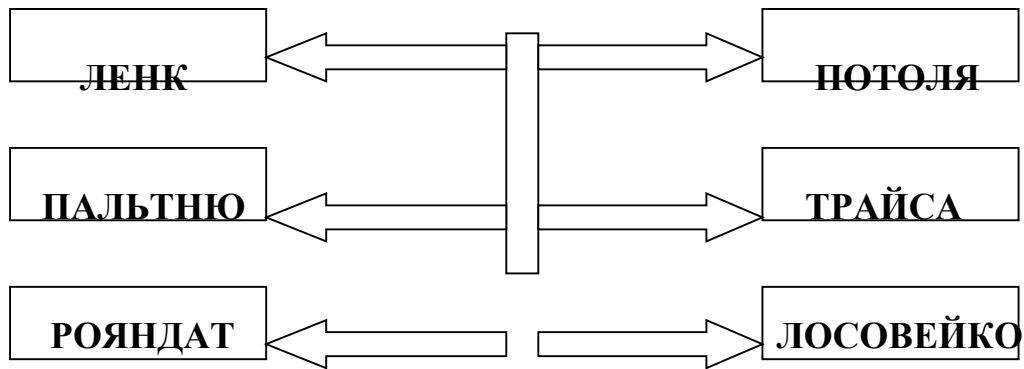

- Серед інших слів знайди ті, що підходять за змістом до основного.

Реконструкція та асоціативний зв'язок (пошук подібності)

- Прочитай слова

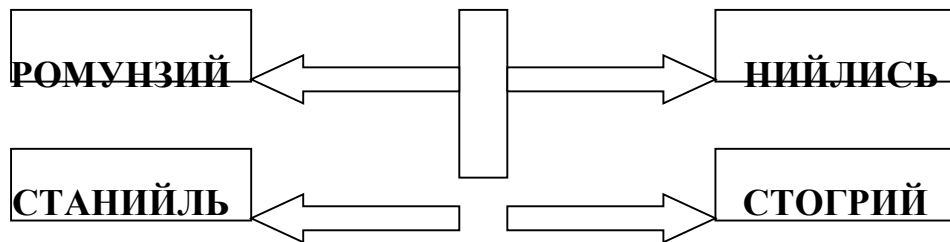
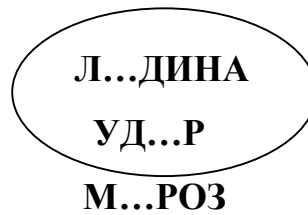
РОМАШКА

–Серед інших слів знайди ті, що підходять за змістом до основного.

Реконструкція та асоціативний зв'язок (пошук ознак)

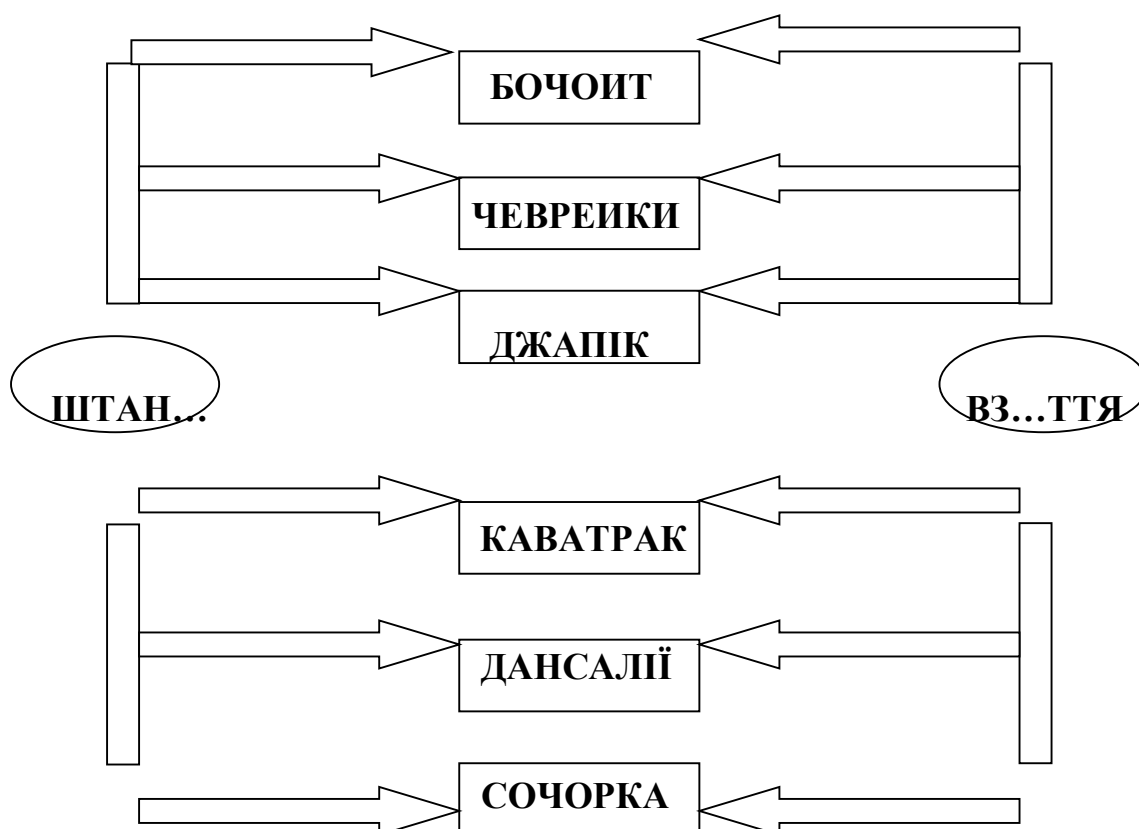
–Прочитай слова

–Від обведеної овалом групи слів відходять стрілки. Серед інших слів знайди одне, що підходить до кожного з групи.

Реконструкція та асоціативний зв'язок (комбінований пошук)

–Прочитай слова. Визнач пропущені букви:

Від кожного з обведених овалом слів відходить шість стрілок. Для кожного з цих слів знайди три інші, що підходять йому за змістом.

Робота в групах на уроці читання у третьому класі. Тема: «Усна народна творчість».

Учасники стають у коло з учителем. Пропоную їм розказати, що думають про них їхні друзі. Наприклад, про себе кажу: «Я думаю, що друзі вважають мене цікавою, доброю, веселою людиною». Аналогічно всі учасники по черзі промовляють свої думки вголос.

Всім учасникам роздаю різнокольорові смужки, на звороті яких записані слова з прислів'їв. Організуються групи, потім зачитуються складені таким чином прислів'я.

Прислів'я, які пропонуються дітям:

1. З добрим дружись, а лихих стережись.
2. Гостре словечко коле сердечко.
3. Усе добре переймай, а зла уникай.
4. Умій сказати, умій і змовчати.

5. За добро добром платять.
6. Праця чоловіка годує, а лінь – марнує.
7. Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла й сподівайся.

По одному учаснику від групи пояснюють значення свого прислів'я.

Людина і світ, четвертий клас. Тема: «Карта. Як працювати з картою».

Участь беруть дві команди. Викликаю двох учнів (по одному від команди) до карти. Один учень стоїть біля карти, а другий – на такій відстані від неї, щоб йому не було видно на карті надписів. Учень біля карти показує указкою географічні об'єкти (міста, моря, гори тощо).

Другий учень, який стоїть від карти на певній відстані, повинен назвати ці об'єкти. Через деякий час учні міняються місцями. Так до карти викликаю кілька пар. Виграє команда, яка менше зробить помилок.

Українська мова, третій клас. Тема: «Іменники, що означають назви істот і неістот».

– Хто добре засвоїв знання про істоти та неістоти, хто уважно вислухає умови гри-конкурсу, зможе перемогти. Потрібно написати у дві колонки щонайбільше іменників (назв істот і неістот) на одну букву. Виграє той ряд, який протягом визначеного часу (3-5 хв) записав найбільшу кількість таких слів, правильно згрупувавши їх.

Наприклад, слова на букву Д (назви неістот – *дерево, дім, дуб, дах, дим, дрова, діжа, дріт*; назви істот – *дядько, Дмитро, Даринка, дід, дельфін, дракон, дивак, дурень, Дем'ян, Денис, донька*).

Людина і світ, четвертий клас. Тема: «Як орієнтуватися на місцевості».

Пропонуємо дітям об'єднатися у чотири групи і знайти закодовані слова. Таблиця – код складається за допомогою українського алфавіту, кожна літера якого має свій порядковий номер.

$$200 : 10 = 20$$

$$400 : 20 = 20$$

1 - А

$$120 : 10 = 12$$

$$360 : 30 = 12$$

3 - В

$600 : 200 = 3$	$900 : 300 = 3$	6 - Д
$1800 : 100 = 18$	$180 : 30 = 6$	7 - Е
$240 : 20 = 12$	$280 : 40 = 7$	10 - З
$400 : 100 \cdot 7 = 28$	$1800 : 100 = 18$	12 - І
	$310 : 10 = 31$	18 - Н
		20 - П
		22 - С
$1000 : 100 = 10$	$880 : 40 = 22$	26 - Х
$200 : 200 = 1$	$520 : 10 : 2 = 26$	28 - Ч
$260 : 10 = 26$	$1200 : 10 : 10 = 12$	31 - Ї
$480 : 10 : 4 = 12$	$600 : 300 \cdot 3 = 6$	
$36010 : 6 = 6$		

–Які слова закодовані? (Північ, південь, захід, схід).

–Що вони означають? (Основні сторони горизонту).

Ознайомлення майбутніх педагогів з класифікацією інтерактивних педагогічних технологій за видом взаємодії пов'язане з вивченням теорії О. Пометун і Л. Пироженко. У структурі кооперативного навчання ці науковці виділяють такі компоненти, як позитивна взаємозалежність, особистісна взаємодія, що стимулює діяльність, індивідуальна і групова підзвітність, розвиток навичок міжособистісного спілкування та спілкування в невеликих групах, обробка (аналіз, опрацювання) даних про роботу групи. Кооперативну (групову) навчальну діяльність науковці визначають як форму організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою. Навчальні цілі учнів за такого навчання стимулюють спільні зусилля учнів, а не конкуренцію або тільки зусилля окремої особи. Бо саме співробітництво, на відміну від конкуренції й індивідуальних зусиль зумовлює вищий рівень досягнень і більшу продуктивність, панування турботливіших і чуйніших взаємин, міцніше психологічне здоров'я дітей, соціальну компетентність і самоповагу.

До інтерактивних технологій навчання, які здійснюються в умовах кооперації, науковці відносять такі, як Робота в парах (“Обличчя до обличчя, один – удвох – усі разом”, “Думати, працювати в парі, обмінюватися думками”), Ротаційні (змінювані) трійки, Два – чотири – всі разом, Карусель, Робота в малих групах (“Діалог”, “Синтез думок”, “Спільний проект”, “Пошук інформації”, “Коло ідей”), Акваріум. Ці технології відкривають для учнів можливість співпраці зі своїми ровесниками, дають змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяють досягненню учнями вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь.

До групи фронтальних технологій інтерактивного навчання вчені відносять такі технології, які передбачають одночасну спільну роботу всього класу. Це такі, як Обговорення проблеми в загальному колі, Мікрофон, Незакінчені речення, Мозковий штурм, Навчаючи – вчуся (“Кожен навчає кожного”, “Броунівський рух”), Ажурна пилка (“Мозаїка”), Аналіз ситуації (Case–метод), Розв’язання проблем, Дерево рішень. Але, на нашу думку, такі технології, як Навчаючи – вчуся, Ажурна пилка, можна було б віднести до кооперативних технологій інтерактивного навчання, так як в них відбувається міжособистісна взаємодія між учнями а також учня з групою.

В організації ігор, за твердженням педагогів, спостерігається зміщення акцентів із драматизації на її внутрішню сутність (моделювання події, явища, виконання певних ролей). У західній дидактиці термін “гра”, який асоціюється з розвагами, поступово замінюють термінами “симуляція”, “імітація” тощо. Інтерактивні технології навчання у грі окрім досягнення основної дидактичної мети, забезпечують контроль виведення емоцій, надають дитині можливість самовизначення, сприяють і допомагають розвитку творчої уяви, надають можливість вдосконалення навичок співпраці в соціальному аспекті. До таких технологій належать: Імітації (стимуляційні ігри, симуляції), Розігрування ситуації за ролями (“Рольова гра”, “Програвання сценки”, “Драматизація”).

Технології навчання у дискусії сприяють розвитку критичного мислення учнів, дають змогу визначити власну позицію, формують навички обстоювання своєї думки, поглиблюють знання з проблеми яка обговорюється. Дискусія – це широке бубличне обговорення якогось спірного питання. За зовнішньою легкістю дискусії приховується складна ґрунтовна підготовча робота вчителя. Запорукою успішності дискусії є її чітка організація – ретельне планування, чітке дотримання правил ведення дискусії всіма її учасниками, дотримання регламенту, добре продумане й ефективно здійснене керівництво перебігом дискусії з боку вчителя. У технологіях навчання у дискусії О. Пометун, Л. Пироженко виділяють Метод прес, обері позицію, Зміни позицію, Безперервна шкала думок (Континуум, Нескінченний ланцюжок), Дискусія, Дискусія у стилі телевізійного ток-шоу, Оцінювальна дискусія, Дебати [64].

Доцільним є також ознайомлення студентів з методикою багаторівневого опитування Сандерса, запропонованої С. Г. Крамаренком, яка передбачає побудову вчителем системи запитань до учнів. Запитання можуть бути таких видів: буквальні (такі, що потребують фактичної інформації), на перетворення (вимагають подати інформацію в іншому вигляді, подавши її власне бачення), на тлумачення (розраховані на пошук зв'язків між ідеями, фактами, визначеннями та цінностями), на застосування наявних знань, аналітичні, на оцінку (потребують власних суджень, винесення оцінок щодо набутої інформації). Використовуючи методику підсиленої лекції, вчитель до початку викладання матеріалу дає учням завдання пригадати та записати, що вони знають із теми лекції. У процесі ознайомлення з новим матеріалом записи доповнюються та уточнюються. Учні вчаться аналізувати та визначати головне у новій інформації. Робота може закінчитися написанням десятихвилинного есе на тему, яка розглядалася на занятті. Застосовуючи методику читання з позначками, на початку уроку вчитель просить учнів згадати все, що вони знають за темою уроку, чи про подію, яка зображена у запропонованому тексті. Після цього учні читають текст, роблячи

олівцем позначки: V – знав раніше; + – отримав нову інформацію; X – прочитане суперечить тому, що я знав чи думав; ? – це мене зацікавило, хотів би дізнатися про це більше.

Кубування є методом навчання, що сприяє розвитку основних операцій мислення. Для реалізації цієї методики береться куб, на кожному боці якого поряд з крапками певної кількості зазначено якусь операцію мислення: одна крапка – опишіть; дві – порівняйте; три – асоціюйте; чотири – проаналізуйте; п'ять – знайдіть застосування; шість – запропонуйте аргументи «за» і «проти». Підкидаючи кубик, виконується завдання, написане на його боці.

Методика сенкан передбачає складання учнями вільного вірша з п'яти рядків, який синтезує інформацію, коротко описує тему. Перший рядок містить слово, яке позначає тему. Другий рядок являє собою опис теми, який складається з двох слів. Третій рядок виражає дію, пов'язану з темою і складається з трьох слів. Четвертий рядок є фразою, що складається з чотирьох слів і виражає ставлення до теми. А останній рядок складається з одного слова – синоніму, який передає сутність теми. Підводячи підсумки, С.Г. Крамаренко зазначає, що реалізація проаналізованої програми дає змогу зробити процес навчання активним, а мислення учнів – творчим і самостійним.

В основі багатьох інтерактивних педагогічних технологій лежить метод драматизації. Тому студентів необхідно ознайомити з історією виникнення, психологічними механізмами його дієвості. Важливими у цьому аспекті є положення, що психодрама як лікувальний, психотерапевтичний метод була створена і розроблена Морено на основі досвіду його театрального експерименту “спонтанного театру”, початкова ціль якого не була пов'язана з психотерапією і полягала в розвитку і реалізації творчого потенціалу людини, його творчого Я в “театрі життя”. Внутрішньо і міжособистісні зміни, що досягаються учасниками “спонтанного театру”, послужили основою для подальшого розвитку психодрами як лікувального, психотерапевтичного методу.

Вивчаючи специфіку драматизації, майбутні педагоги повинні з'ясувати, що в ній акумулюються співзвучні виконавцям думки, джерелом яких є реальні життєві ситуації, що визначають зміст драматизації. Уміння, набуті в ході драми, допомагають уникнути багатьох конфліктів, гармонізують виховний процес. Залучення учнів до драматизації стає справжнім чудодійним засобом, що дозволяє дітям перевтілюватися, уявляти себе в ролі позитивних чи негативних персонажів, глибоко переживати події, які драматизуються, набувати на рівні підсвідомості важливий для себе життєвий досвід, формувати свої морально-етичні переконання. А використання музики в ході драматизації підвищує психотерапевтичний вплив драми на особистість школяра, забезпечує рухову активність дітей.

Драматизація є засобом стабілізації психічного здоров'я школярів. У казковій реальності школярі переживають такі почуття, емоції і стани, які інакше не можна було б відчутти. У дітей виховується почуття прекрасного і гуманного, вони здійснюють пізнавальні відкриття, навчаються і набувають необхідного соціального досвіду. Так, виконуючи роль негативних персонажів, дитина відчуває, яке зло вона може скоїти, як від цього можуть страждати істоти, що її оточують. Діти, які виконують ролі позитивних персонажів, усвідомлюють, що утвердження добра на землі – головне завдання кожної людини. Так, драматизація стає способом осмислення, обдумування і пояснення явищ дійсності, природи, суспільних відносин, моральних вчинків й поведінки людей. Систематичне застосування цього методу показало, що така діяльність дає можливість змінювати негативні риси характеру і способи поведінки дітей, які сприяють виникненню і підтримці емоційної напруги. Так нами спостерігалось часткове усунення таких негативних явищ як дратливість, заздрісність, пихатість, сором'язливість, невміння знаходити злагоду з людьми, некритичне ставлення до себе, мстивість. Залучення дітей до драми давало змогу знижувати негативну емоційну напругу, усувати комунікативні конфлікти в класному колективі, встановлювати взаєморозуміння, розкривати здібності дітей, і тим самим зміцнювати їхнє психічне здоров'я.

Розглядаючи можливості використання інтерактивних технологій на уроках *читання* у початковій школі, майбутні вчителі вивчають такі технології, як: “Зошит моїх думок”, “Поділися думкою”, “Діалог успіху та допомоги”, “Карусель читання”, “Два – чотири – всі разом”, “Образи персонажів твору у нашому житті”, “Веселий ланцюжок переказу”, “Склади ціле”, “Озвучування кінофільму”.

Для уроку *рідної мови* рекомендувалися наступні технології: “Речення про кожного з нас”, “Тексти про кожного з нас”, “Я це люблю”, “Допоможіть один одному”, “Карусель слів”, “Калейдоскоп слів”, “Ажурна пилка невідомих слів”, “Вияви своє ставлення”, Мозковий штурм.

Опановуючи особливості інтерактивного навчання на уроках *математики*, вивчаються такі технології: “Магічний світ числа”, “Чарівні цифри”, Зошит “Мої задачі”, “Багатовимірний світ, який мене оточує”, “Виміряй вдома”, “Літаючі цифри”, “Навчи сусіда”, “Числова карусель”, “Карусель задач”, “Карусель рахунку”, “Математичний ланцюжок”, “Зачароване коло”, “Коло одного числа”.

Для уроку *природознавства* нами рекомендовано наступні інтерактивні технології: “Зошит моїх думок”, “Мої спостереження”, “Фантазії кожного з нас”, “Карусель природи”, “Калейдоскоп природи”, “Ажурна пилка”, “Загадкові листи”, “Вияви своє ставлення”.

Для використання на уроках *музики* майбутнім педагогам рекомендується опанувати такі технології: “Прогноз погоди”, “Дід”, “Скульптор і скульптура”, “Живі картинки, драматизації”, “Гострий слух”, “Передай по колу”, “Телефон”, “Передай далі”, “Малюнки на спині”, “Учень дня”, “Намалюємо пісню”, “Живе піаніно”, “Незвичайна розповідь” (дод. А).

Підсумовуючи викладене, можна сказати, що ефективність впровадження інтерактивних технологій в процес навчання залежить від дотримання ряду правил:

- У робочий процес повинні бути залучені всі учні і педагог. Впровадження інтерактивної технології потребує здійснення

спеціальної психологічної підготовки учнів, тобто всі учні повинні бути готові брати активну участь в роботі.

- Учасників інтерактивного навчання не повинно бути занадто багато. Це необхідно для того, щоб кожен міг висловитися, і кожен був почутий. Оптимальна кількість 20-25 осіб.
- Здійснення підготовки приміщення - необхідна така розстановка меблів (шкільних парт, столів і т.д.), при якій всі учасники буду бачити один одного, а також якщо виникне потреба, то буде зручно переміщатися і пересідати.
- Чітке визначення та закріплення процедур і регламенту проведення інтерактивного заняття. Всі учасники повинні бути ознайомлені з правилами, розуміти і приймати їх, ставитися з розумінням до того, як педагог поділив учасників на групи або підгрупи.
- В першу чергу необхідно налаштовуватися на плідну роботу, а не враховувати свої особисті симпатії і антипатії.

Впровадження інтерактивних технологій в процесі навчання дозволяє вчителю вирішити наступні завдання: включення учнів в активний процес засвоєння навчального матеріалу; підвищення пізнавальної мотивації та виробіток бажання вчитись; навчання навичкам спілкування (вміння слухати і чути один одного, будувати діалог, ставити питання); розвиток самостійної навчальної діяльності; виховання лідерських якостей; вміння працювати не тільки самостійно, а в команді, а також з командою; приймати на себе відповідальність за виконання діяльності, направленої на досягнення результату.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Оновлені цілі сучасної освіти зумовлюють актуальність проблеми реалізації інтерактивного підходу в педагогічній діяльності вчителя початкових класів. Вирішення цього завдання потребує вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів шляхом формування в них готовності до використання інтерактивних педагогічних технологій.

Особливості використання вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій виявлені на основі аналізу поглядів видатних педагогів і психологів, сучасних науковців на специфіку організації навчання, виховання і розвитку молодших школярів. До особливостей використання вчителем початкових класів інтерактивних педагогічних технологій належать такі: цілеспрямоване забезпечення емоційних контактів і позитивних комунікативних переживань у процесі взаємодії з метою творення позитивного навчального середовища; гармонійне поєднання пізнавальної та фізичної активності учнів; мотивація й активізація рефлексії учнів в освітньому процесі; системне навчання молодших школярів різних форм і методів навчальної взаємодії; формування навичок соціальної взаємодії учнів.

2. У процесі констатувального експерименту було зроблено діагностику рівня навчальних досягнень учнів 4-х класів Херсонського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 28 імені О.С.Пушкіна. Встановлено, що в високий рівень мають 6 учнів, достатній – 17 учнів, середній – 25 учнів і низький 11 учнів (з двох класів). Подані результати традиційного навчання вказують на те, що переважають діти з середнім та низьким рівнем навчальних досягнень, а з високим лише незначна їх частина. З метою оптимізації освітнього процесу та корекції рівнів навчальних досягнень учнів у ході формувального експерименту були впроваджені інтерактивні технології.

3. Інтерактивні технології є неодмінною умовою для функціонування високоефективної моделі навчання, основною метою якої є активне залучення кожного з учнів в освітній і дослідницький процеси. Це позитивно впливає на мотивацію учнів і загальну ефективність всього освітнього процесу. Було проаналізовано та апробовано наступні види інтерактивних технологій:

1) у фронтальній формі роботи: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка», «Незакінчене речення», «Асоціативний куш»;

2) у кооперативній формі роботи: робота в парах («Обличчям до обличчя», «Один-удвох-усі разом»), робота в малих групах, «Карусель», «Акваріум»;

3) інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Імітаційні ігри», «Драматизація»;

4) навчання у дискусії: «Прес», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Дискусія».

Експериментально підтверджено, що уроки з використанням інтерактивних технологій надають дітям позитивні емоції, зміцнюють в них впевненість у собі, підвищують мотивацію до вивчення шкільних предметів, сприяють розвитку пізнавальної активності, що має дуже важливу роль, особливо для молодших школярів.

4. У ході формувального експерименту було визначено, що ефективність використання інтерактивних педагогічних технологій підвищиться, якщо забезпечити наступні педагогічні умови:

- наявність високої педагогічної культури та обізнаності щодо інтерактивного навчання у самих учителів;

- спеціальну підготовку вчителя до використання інтерактивних технологій;

- дискусійність (або діалогічність) педагогічного процесу;

- демократичний характер взаємин вчителів і учнів, повагу до власної думки учня;

- заохочення та підтримку вчителем оригінальних, нестандартних думок, ідей, пропозицій учнів.

У процесі експериментальної роботи в освітній процес початкової школи були впроваджені інтерактивні технології навчання. Ми спостерігали позитивну динаміку у зрушенні рівнів навчальних досягнень учнів, що підтвердило ефективність визначених педагогічних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю / Віктор Андрущенко. – К.: Знання України, 2014. – 804 с.
2. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання в школі: Монографія. / К. Баханов - Запоріжжя: Просвіта, 2010. – 165 с..
3. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку. // Початкова школа. – К., 2010. - №7. –С. 29-45.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 2007. - 376 с.
5. Горленко Н.М. Структура универсальных учебных действий и условия их формирования / Н.М. Горленко // Народное образование. – 2012. – 214 с.
6. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 2010. - 62 с.
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. / І. Дичківська. – К., 2014. – 145 с.
8. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор – укладач Н.П. Наволокова.– Харків.: Вид. група «Основа», 2017. – 176 с.
9. Єльнікова О. Інтерактивне навчання – засіб модернізації освіти у сучасній школі / О.Єльнікова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць / Редкол.: Т.І.Суцєнко (відп. ред.) та ін. – Київ-Запоріжжя. – 2012. – Вип. 24. – С. 84-108.
10. Єльнікова О. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій / О.Єльнікова // Імідж педагога. – 2011. – С. 71-94.
11. Інтерактивне навчання: [Добірка статей] // Під редакцією П. Дошковського. – К.: Початкова школа. - 2019. - №44. - С.1-33
12. Інтерактивні методи навчання у початковій школі / упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шкільний світ, 2011. – 134 с.

13. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / Авт.-упор. І.І. Дівакова – Тернопіль: Мандрівець, 2018. – 180с.
14. Інтерактивні уроки в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк .- К.: Шк. світ, 2017. – 128 с.
15. Коберник Г. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Г. Коберник, Н. Побірченко // Початкова школа. – К., 2014.- С.8-10.
16. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
17. Коломієць Н.А. Дидактичні засади застосування інтерактивних методів навчання молодших школярів. – К., 2018. - 129 с.
18. Комар О. Інтерактивні технології – технології співпраці / О.Комар // Поч. школа. – К.: Абріс, 2014.- С. 5-12.
19. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь / І.Кратасюк // Дивослово. – 2014. – №10.– С. 2-11.
20. Лакоценина Т.П. Необычные уроки в начальной школе. – М., 2016. – 145 с.
21. Леонова Н.С. Інтерактивні технології навчання як засіб реалізації творчих здібностей учнів / Н.С. Леонова // Педагогічна майстерня.- 2013. – С. 2-7
22. Мартинюк В. Інтерактивний проект як засіб стимулювання мовленнєвої діяльності студентів університету. / В. Мартинюк. – К., 2018. – С.34-51.
23. Матюхина М.В. Мотивация учения младших школьников / М.В. Матюхина. – М., 2014 – 156 с..
24. Мельникова Е.Л. Проблемный урок, или как открывать знания с учениками. Пособие для учителя / Е.Л. Мельникова. – М., 2016. – 156 с.
25. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: Метод. Посіб. А.Панченков, О. Пометун – К.: А.П.Н., 2013 – 167 с.
26. Науково-методичний журнал «Початкове навчання і виховання». – К.: Освіта, 2016 . – 182 с.

27. Никишина И.В. Интерактивные формы методического обучения. Пособие для учителя / И.В. Никишина. – М., 2017. – 145 с.
28. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. К, 2010. - 368 с.
29. Новиченко О. З досвіду використання інтерактивних технологій / О. Новиченко // Початкова освіта.- №41. – 2017. – С. 4-15.
30. Носкова Т.Н. Аудиовизуальные технологии в образовании / Т.Н. Носкова. СПб.: СПбГУКиТ, 2014. – 167 с.
31. Павленко Н.О. Інтерактивні педагогічні технології у професійній діяльності вчителя початкових класів / Н. Павленко. – Полтава, 2017. – 235 с.
32. Падалка О.С. Педагогічні технології. / О.С. Падалка. – К.: Укр. енциклопедія, 205. – С. 129-145.
33. Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К., 2015. – 215 с.
34. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г.Коберник // Початкова школа. – 2014. – №10. – С. 8-40.
35. Полоцький С.В. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. / С. Полоцький – К.: А.С.К., 2014. – 192 с.
36. Поляков С.Д. В поисках педагогической инновации / С.Д. Поляков. – М.: Дрофа, 2011. – 145 с.
37. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці / О. Пометун // Доба. 2012. - №2. — С.2-6;
38. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. - К., 2012. – 136 с.
39. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. / О.Я. Савченко. – К.: Абрикос, 2017. – С.98-115.
40. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання . – Харків: Видавнича група «Основа», 2013. – 80 с.

41. Сільченко Л.М. Інтерактивні технології навчання в дії // Л. Сільченко // Педагогічна майстерня . - 2013. - №11 – С.35-54
42. Стребна О.В., Сошенко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Харків, 2014. – 215 с.
43. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах. — Т. 1: Духовний світ школяра. – К.: Радянська школа, 2016. — 654 с.
44. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. посібн. / О. Пометун; За ред.. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2016. – 192 с.
45. Шевчук І. Використання інтерактивних технологій у проведенні виховних годин // Початкова школа. – К., 2004, №5. – 176 с.
46. Шликене Т.Н. Метод проектов как одно из условий повышения мотивации обучения учащихся // Начальная школа. – 2010 – 155 с.
47. Эльконин Д.Б., Давыдов В.В. Система развивающего обучения / Д.Б. Эльконин, В.В. Давыдов. – М., 2019. – 154 с.
48. Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства. Учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений / С.Д. Якушева. – М.: «Академия», 2019 – 158 с.

ДОДАТКИ

Додаток А. Орієнтовна структура уроку із застосуванням інтерактивних технологій

1. Мотивація діяльності

Етап має на меті зацікавити учнів темою уроку. Використовуються навчальні проблемні ситуації, наочність, нескладні інтерактивні технології («Мікрофон», «Криголам» тощо).

2. Визначення теми й очікуваних результатів

Доцільно залучити до цієї діяльності учнів. Очікувані результати необхідно формулювати через відповідні дієслова: «Після уроку учні зможуть...».

3. Надання необхідної інформації

Це може бути міні-лекція, знайомство з текстом, випереджальні завдання. Тут можуть бути актуалізовані знання, які учні вже мають.

4. Інтерактивна вправа

Це основна частина уроку і за змістом, і за обсягом.

5. Підбиття підсумків і рефлексія результатів

Додаток Б. Методичні рекомендації використання інтерактивних технологій навчання на уроках математики в початковій школі

1. Для роботи за інтерактивними технологіями вчителю потрібно змінити свої особисті підходи до навчання.

2. Починати необхідно з поступового використання технологій – і вчителів та учням треба звикнути до них. Доцільно створити цілісний план поступового впровадження інтерактивних технологій, краще старанно підготувати декілька інтерактивних занять у навчальному році, ніж часто проводити похапцем підготовлені «ігри».

3. Використовувати спочатку прості інтерактивні технології: роботу в парах; роботу в малих групах; «мозковий штурм» тощо.

4. Використання інтерактивних технологій – не самоціль. Це лише засіб створення тієї атмосфери в класі, що найліпше сприяє співробітництву, порозумінню і доброзичливості, надає можливості дійсно реалізувати особистісно орієнтоване навчання

5. Для ефективного застосування інтерактивних технологій, зокрема, для того, щоб охопити весь обсяг матеріалу й глибоко його вивчити, педагог повинен планувати свою роботу: дати завдання учням для попередньої підготовки – почитати, подумати, виконати самостійні підготовчі завдання.

6. На одному занятті можна використовувати одну-дві інтерактивні вправи, а не цілий комплекс. Дібрати для уроку або заняття такі інтерактивні вправи, які дали б учням «ключ» до засвоєння теми. Під час цих вправ дати учням час подумати над завданням, щоб вони виконували його вдумливо, а не механічно або «граючись». Важливо провести спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи.

7. Для здійснення контролю за ходом навчання на підставі інтерактивних технологій учитель має попередньо добре підготуватися:

- глибоко вивчити і обміркувати матеріал, у тому числі й додатковий: різноманітні тексти, приклади, ситуації, завдання для груп тощо;

- ретельно планувати й розробляти заняття, визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання й можливі відповіді, виробити критерії оцінювання ефективності уроку;

- заохочувати учнів до вивчення теми шляхом добору випадків, проблем;

- оголошувати очікувані результати (мету) заняття і критерії оцінювання роботи учнів;

- передбачати різноманітні методи привернення уваги учнів, налаштувати їх до занять, підтримувати дисципліну, необхідну для нормальної роботи; цьому, зокрема, можуть сприяти різноманітні вправи-розминки, розподіл ролей у групах тощо.

Використання інтерактивних методів навчання веде до фахового зростання самого вчителя. Варто зробити перший крок, і після декількох старанно підготовлених уроків учитель зможе відчути, як змінилося ставлення до нього учнів, сама атмосфера в класі, що послужить додатковим стимулом роботи за інтерактивними технологіями.

Додаток В. Методичні підходи до використання інтерактивних методів навчання

Правила організації інтерактивного навчання

1. У роботу повинні бути залучені (в тій чи іншій мірі) всі учні.
2. Активна участь учнів у роботі має заохочуватися.
3. Учні мають самостійно розробити та виконати правила роботи у групах.
4. Учні під час використання інтерактивних технологій навчання не повинно бути більш 30 осіб. Тільки в цьому випадку можлива продуктивна робота у малих групах.
5. Навчальна аудиторія повинна бути підготовлена до роботи у великих та малих групах

Правила групової роботи:

1. Необхідний вступ до кожного виду роботи. Вступ пояснює мету, завдання та форму представленої роботи, спосіб оцінювання.
2. Необхідно пояснити учням, яку користь приносить – робота в групах. У групах учні мають нагоду практично вправлятися у вмінні вживати різні форми та функції мови. Не всі учні люблять говорити перед класом, боячись допустити помилку. У малих групах можна це робити «безпечніше».
3. Варто навести приклади виконання завдання. Якщо завдання нове для учнів і може бути для них важким, треба впевнитись, що всі діти зрозуміли, чого від них очікують.
4. Слід подати чіткі та детальні інструкції (вказівки).
5. Поділити клас на групи.
6. Перевірити, чи всі учні зрозуміли завдання. У процесі роботи вчитель допомагає тим учням, які цього потребують: дає консультації, підбадьорює, спрямовує думки у необхідне русло.
7. Слід організувати презентацію групової роботи. Усі учні мають отримати можливість задавати питання до звітуючої групи та звертатися за додатковими поясненнями. Це дає змогу побачити, як працювали інші.
8. Необхідно підготувати класну кімнату. У дітей має бути можливість сидючи разом обмінюватися думками, передавати інформацію з теми.
9. Варто роз'яснити учням критерії оцінювання якості виконаної ними роботи. До заняття учнів знайомлять з критеріями оцінки їхньої праці.

Правила організації кооперативного навчання

- розробка разом питань до класу по змісту вивченого;
- розробка цікавих вправ;
- написання групою казки, вірша, оповідання;
- перевірка і оцінювання знань, умінь і навичок один одного в групі;
- груповий звіт перед класом щодо виконання певного завдання;
- групове виконання завдання з художньої праці;
- підготовка питань до вчителя;
- збір інформації з теми;
- підготовка і проведення елемента уроку;
- вироблення спільної точки зору з проблемного питання

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Тетяна Ірина Михайлівна
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування.
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залицювати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

14.05.20
(дата)

[Підпис]
(підпис)

Ірина Тетяна
(ім'я, прізвище)

ДОВІДКА
про перевірку на текстові збіги у Науковій бібліотеці
кваліфікаційної роботи СВО Бакалавр
спеціальності 013 Початкова освіта (денна форма)

Автор роботи	Подпільська І
Назва роботи	Педагогічні умови використання інтерактивних технологій в початковій школі
Факультет	Педагогічний факультет
Науковий керівник	доцент Гриценко І.В.
Роботу перевірено за допомогою програмного засобу	Unicheck
Ідентифікаційний номер роботи	ID файлу: 1002569518
Результати перевірки	Схожість 3,78%